

**MEMÒRIA DE SALUT PÚBLICA
OSONA 2011**

ÍNDEX

SALUT PÚBLICA	3
1. PROTECCIÓ DE LA SALUT.....	4
1.1. Agència de Protecció de la Salut (APS).....	4
1.2. Diputació de Barcelona.....	14
1.3. Ajuntaments.....	14
1.4. Projectes de col·laboració entre diferents administracions.....	14
2. PROMOCIÓ DE LA SALUT I PREVENCIÓ DE MALALTIES.....	15
2.1. Promoció de la salut maternoinfantil.....	15
2.2. Promoció de la salut a l'adolescència i la joventut.....	17
2.3. Foment envelliment saludable.....	21
2.4. Promoció de l'activitat física i l'alimentació saludable.....	22
2.5. Prevenció i control del tabaquisme.....	24
2.6. Drogodependències i salut mental.....	26
2.7. Prevenció de lesions i accidents.....	31
2.8. Prevenció i promoció de la salut laboral.....	31
2.9. Promoció de la salut bucodental.....	31
2.10. Prevenció de malalties cròniques.....	32
2.11. Prevenció mitjançant vacunació de malalties transmissibles.....	32
2.12. Prevenció d'infeccions de transmissió sexual.....	33
2.13. Programes de lluita contra les desigualtats.....	35
2.14. Altres temàtiques de salut tractades : Violència de gènere i maltractaments.....	36
2.15. Estratègies globals pròpies de la comarca d'Osona: Campanya Consell Salut ALLORO.....	36

SALUT PÚBLICA

La **salut pública** es defineix com el conjunt organitzat d'actuacions dels poders públics i del conjunt de la societat per mitjà de la mobilització de recursos humans i materials per a protegir i promoure la salut de les persones, en l'àmbit individual i col·lectiu, prevenir la malaltia i tenir cura de la vigilància de la salut.

Les activitats de salut pública es duen a terme per les administracions que en són competents, per les entitats proveïdores assistencials i per altres organismes i entitats presents al territori.

En la memòria s'exposen a continuació les activitats que s'han dut a terme a Osona durant el 2011 dividides en l'àmbit de la protecció de la salut i en l'àmbit de la promoció de la salut i prevenció de malalties.

1. PROTECCIÓ DE LA SALUT

Les accions de protecció de la salut van destinades a preservar la salut de la població davant dels agents físics, químics i biològics presents en el medi. Tradicionalment, aquestes accions s'han dividit en dues grans àrees: la salut ambiental i la salut alimentària.

En el cas d'Osona les actuacions en matèria de protecció de la salut han estat realitzades per l'**Agència de Protecció de la Salut** per part de l'administració autonòmica i pels **Ajuntaments** per part de l'administració local.

Cal esmentar que alguns ajuntaments per exercir les seves competències en protecció de la salut demanen suport a la **Diputació de Barcelona**, **Diputació de Girona** i el **Consell Comarcal**. També, han signat convenis específics amb l'Agència de Protecció de la salut per tal que sigui aquesta qui es faci càrrec d'algunes actuacions de competència municipal.

1.1. Agència de Protecció de la Salut (APS)

A Osona l'Agència de Protecció de la Salut ha disposat dels següents tècnics per fer les actuacions del 2011.

Taula Recursos Humans

Recursos Humans	Nombre	
Veterinaris oficials	VO partit	9
	VO escorxador	19
	VTP	7
Tècnics Salut pública	TSSP	4
	TSP	1
Farmacèutics titulars	FT	1
Metges	APD	14
Infermeres	APD	9
Personal de suport (administratiu)		1
TOTAL		65

Aquests tècnics de l'Agència de Protecció de la Salut s'han encarregat de dur a terme els diferents programes que l'Agència de Protecció de la Salut té establerts per tal de gestionar els riscos per la salut de les persones presents en els aliments, l'aigua i altres elements del medi. A continuació s'exposen les diferents línies d'actuació.

Línies d'actuació:

- **Gestió del risc per la salut derivat dels productes alimentaris.**

En el camp alimentari per tal de gestionar el risc per la salut de les persones derivat dels productes alimentaris es duen a terme accions de **vigilància i el control sobre aliments, establiments i serveis**. L'objectiu final és la innocuïtat alimentària.

Les **accions de control** que es realitzen es duen a terme al llarg de la cadena alimentària, des dels establiments que s'abasteixen de la producció primària com són els escorxadors fins a establiments alimentaris dedicats a diferents activitats i tipus de productes alimentaris.

Les actuacions de control oficial que es realitzen en els establiments es basen en el risc, és a dir es duen a terme amb una regularitat i una freqüència proporcional al seu risc.

Els controls en aquests establiments es realitzen sobretot a partir d'inspeccions per tal de comprovar el compliment dels requisits establerts en les normatives sanitàries i supervisar que apliquen sistemes d'autocontrol que redueixen la presència de perills en els aliments.

A més de les inspeccions, existeixen altres eines de control, entre les quals hi ha les auditories que són molt útils per avaluar el sistema d'autocontrol dels establiments alimentaris.

Dins les activitats de control s'han realitzat, aquest 2011, a Osona 5165 inspeccions a la **indústria alimentària** (establiments inscrits en el Registre Sanitari d'Indústries i Productes Alimentaris de Catalunya).

Taula Activitat en Indústria Alimentària 2011

Indústria alimentària*	Cens Osona	Nombre controls
Escorxadors	9	1749
Càrnia	123	2211
Pa i Pastisseria ¹	113	92
• Pa i pastisseria minorista	98	69
• Pa i pastisseria industrial	15	23
Altres ²	189	1113
TOTAL	434	5165

*Establiments inscrits en el Registre Sanitari d'indústries i Productes Alimentaris de Catalunya

1- Pa i pastisseria: algunes indústries per la nova normativa de registre sanitari han passat a minoristes.

2- Altres: La nova normativa de registre sanitari ha eliminat del registre empreses de la clau 31 (additius, aromes i coadjuvants tecnològics) i totes les de la clau 37 (detergents, desinfectants, desinsectants i altres productes per ús en la indústria alimentària). Això correspon a un cens d'11 empreses.

A més de les inspeccions s'ha avaluat mitjançant auditories 8 indústries alimentàries d'Osona.

Atès que la comarca d'Osona té una important activitat als escorxadors, com es pot veure a la taula, s'ha realitzat un elevat nombre de controls a escorxadors.

En aquest sentit, cal remarcar, que la inspecció sanitària als escorxadors és permanent, amb l'objectiu, entre d'altres, d'evitar el risc de transmissió de zoonosis a les persones per la ingesta de carns procedents d'animals.

Taula Control de Sacrificis als escorxadors 2011

Espècies	Nombre de controls de caps sacrificats
Bovins	53.993
Porcins	6.437.867
Ovins	29.627
Cabrum	7.223
Ànecs	112.352
Equins	367
Conills*	0
TOTAL	6.641.429

*A finals del 2010 cessa l'activitat de l'escorxador de conills que hi havia a Osona.

En els escorxadors es realitzen també actuacions relacionades amb el benestar animal abans i durant el sacrifici. Durant l'any 2011 personal de l'Agència han realitzat 53 actuacions d'aquest tipus.

A més, s'han realitzat **controls en establiments, centres o serveis al consumidor final** que no necessiten inscripció al registre sanitari d'indústries i productes alimentaris de Catalunya.

Algunes d'aquestes actuacions s'han fet en el marc dels convenis que ha signat l'Agència de Protecció de la Salut amb els municipis i el Consell Comarcal d'Osona ja que són de competència municipal (bars i restaurants/venda minorista).

Alguns controls s'han fet a petició dels ajuntaments a l'inici de l'activitat per tal de comprovar el compliment de la normativa sanitària.

Altres actuacions s'han fet en el marc de programes específics de l'Agència de Protecció de la Salut.

Taula activitats establiments i centres de venda o servei al consumidor final 2011

*Establiments i centres de venda o servei al consumidor final	Cens Osona	Nombre controls
Bars i restaurants	---	36
Escoles amb servei de menjador	77	Aquest any fora de programa
Venda minorista d'aliments	---	72
Centres gent gran	34	Aquest any fora de programa
Allotjaments infantils i juvenils(1)	27	26
Llars d'infants (2)	54	Aquest any fora de programa
TOTAL		134

(*),Bars i restaurants, escoles, venda minorista d'aliments, etc.

(1) Només incloses les cases de colònies ja que els campaments juvenils no entren en programa. De les 27 cases de colònies una d'elles està tancada.

(2) Llars d'infants s'han fet 4 assessoraments i visites d'obres.

Les **accions de vigilància en l'àmbit alimentari**, l'Agència de Protecció de la Salut les realitza en el marc del **sistema de vigilància sanitària dels aliments de Catalunya (SIVAC)** a través de diferents programes associats en els que es prenen i s'analitzen mostres per tal de detectar diferents perills potencials (biològics, químics, d'al·lèrgens, d'ingredients tecnològics) que poden estar associats al consum d'aliments.

En el marc d'aquest sistema, l'any 2011, a Osona no s'han recollit mostres, les mostres s'han agafat a altres llocs del Servei Regional de la Catalunya Central.

Dins les actuacions de vigilància i a nivell d'escorxador s'han recollit 2054 mostres, a l'atzar, dins el pla d'investigació de residus en aliments i 3953 mostres per la vigilància d'encefalopaties espongiformes transmissibles (EET) en remugants.

Taula Vigilància en l'àmbit alimentari 2011

Determinacions analítiques	Nombre mostres
Programes SIVAC	0
Pla investigació de residus en aliments	2054
Vigilància d'EET en remugants	3953
TOTAL	6007

Finalment, dins el camp de la gestió del risc alimentari s'han realitzat 25 informes sanitaris sobre projectes de nous establiments alimentaris a petició dels ajuntaments.

➤ **Gestió del risc per la salut derivat de les aigües de consum.**

En l'àmbit de la salut ambiental, l'Agència de Protecció de la Salut per gestionar el risc derivat de les **aigües de consum humà** du a terme una sèrie **d'actuacions de vigilància i control** amb l'objectiu final de garantir la qualitat de l'aigua de consum que es subministra a la població.

Així, l'any 2011, a Osona s'han realitzat un total de 399 controls, aquests controls engloben els realitzats a xarxes de subministrament d'aigua, a xarxes d'establiments públics, a les entitats gestores d'aigua de consum humà i a les cisternes mòbils d'aigua de consum humà.

Durant els controls s'inspeccionen les condicions sanitàries dels sistemes de subministrament d'aigua (fixes i mòbils), es realitzen controls de desinfectant residual a les xarxes i es supervisen els autocontrols que tenen implementats les entitats gestores del proveïment d'aigua de consum humà. En la següent taula s'indiquen el nombre de controls que s'han realitzat agrupats per tipologies.

Taula controls sanitaris de l'aigua i sistemes de subministrament 2011

Controls Aigües de consum humà	Cens Osona	Nombre controls
Xarxes de subministrament d'aigua	79	
Vigilància de clor		192
Inspeccions instal·lacions		50
Seguiment d'incidències de clor		3
Entitats gestores d'aigua de consum	24	
Inspeccions d'autocontrol		75
Cisternes mòbils d'aigua de consum	1	1
Allotjaments infantils i juvenils(1)	27	
Vigilància de clor		32
Inspeccions d'autocontrol		21
Seguiment d'incidències de clor		2
Càmpings(2)	11	
Vigilància de clor		15
Inspeccions d'autocontrol		8
Seguiment d'incidències de clor		0
Altres xarxes (assentaments humans)	6	
Vigilància de clor		Aquest any fora de programa.
Seguiment d'incidències de clor		Aquest any fora de programa.
TOTAL		399

(1)-Dels 27 allotjaments infantils i juvenils un està tancat.

(2)-Dels 11 càmpings un d'ells està tancat.

Dins les actuacions de **vigilància sanitària de les aigües de consum humà**, s'han recollit durant l'any 2011 un total de 37 mostres d'aigua. En les mostres s'han analitzat diferents paràmetres per comprovar la qualitat microbiològica i fisicoquímica de l'aigua subministrada.

Taula Determinacions analítiques aigua consum humà 2011

Determinacions analítiques	
Aigua de consum (completes)	32
Analítiques paràmetres concrets (seguiments)	5
TOTAL	37

- **Gestió del risc per la salut en espais de concurrència pública: càmpings i allotjaments infantils i juvenils**

L'Agència de Protecció de la Salut per facilitar la tasca de control en aquest establiments, ha creat **programes integrats**, que uneixen els programes base que són aplicació a cada tipologia d'establiment concret.

Aquests programes integrats permeten als tècnics de l'APS controlar els diferents elements que poden suposar un risc per la salut d'aquests establiments dins l'àmbit de les seves competències.

Així el programa de control integrat d'allotjaments infantils i juvenils permet un control dels riscos que poden suposar unes condicions higienicosanitàries deficientes de les instal·lacions, de l'abastament d'aigua de consum, de les instal·lacions amb risc de dispersió de legionel·la, dels menjars preparats i del control de plagues.

A Osona, durant el 2011 s'han realitzat 85 controls en càmpings i allotjaments infantils. En la taula següent s'observa que 36 varen ser relacionades amb els programes integrats.

Pel que fa als allotjaments infantils i juvenils s'ha realitzat també 26 informes previs que precedeixen a l'obertura de l'establiment cada temporada.

Taula controls càmpings i allotjaments infantils i juvenils 2011

Establiments públics i indrets habitats	Cens Osona	Nombre controls
Càmpings i allotjaments infantils i juvenils	38	
Vigilància de clor		47
Inspeccions programa integrat		36
Seguiment d'incidències de clor		2
TOTAL		85

(*)Dels 11 càmpings un d'ells està tancat i de les 27 cases de colònies 1 d'elles tancada.

➤ **Gestió risc per la salut en instal·lacions de risc de dispersió de legionel·la**

En l'àmbit de la salut ambiental i amb l'objectiu de disminuir el nombre de casos i brots de legionel·losi es realitzen controls a les instal·lacions de risc de dispersió de legionel·la per verificar-ne les condicions sanitàries, comprovar la qualitat de l'aigua i supervisar la implantació dels autocontrols per part dels seus titulars.

Amb aquesta finalitat, durant el 2011, s'han fet controls a totes les torres de refrigeració i condensadors evaporatius que es troben censats als ajuntaments d' Osona.

A més, també s'han realitzat controls a les instal·lacions d'aigua amb risc de dispersió de legionel·la a tots els hospitals i sociosanitaris. I s'ha realitzat els controls programats pel 2011 en centres de gent gran, balnearis, hotels, centres esportius, càmpings i allotjaments infantils i juvenils.

Taula activitats prevenció legionel·losi 2011

Instal·lacions	Cens Osona	Nombre controls
Circuits pel control de Legionel·la (1)	71	71
Centres hospitalaris i sociosanitaris	5	5
Hotels	23	16
Centres Gent gran	27	16
Balnearis	1	1
Centres esportius		
• Piscines i pavellons poliesportius	31	10
• Sales esportives	28	5
Càmpings	11	10
Allotjaments infantils i juvenils	27	26
TOTAL		160

(1) Torres de refrigeració, condensadors evaporatius i altres (90 instal·lacions en els 71 circuits)

Aquest any no s'ha programat recollida de mostres de legionel·la en aquestes instal·lacions. Però s'han recollit 2 mostres analítiques per tal de valorar la qualitat de l'aigua en 2 de les instal·lacions.

➤ **Gestió risc per la salut derivat de productes químics i ús de plaguicides i biocides**

Els productes plaguicides poden representar un risc per a la salut de les persones si no se'n fa un ús adequat. Per aquesta raó des de l'APS es realitzen controls a empreses que realitzen control de plagues, i també, a empreses que comercialitzen i emmagatzemen plaguicides d'àmbit ambiental i a la indústria alimentària.

Durant aquests controls a més de comprovar aspectes relacionats amb l'autorització, etiquetatge, envàs i emmagatzematge d'aquests productes es vetlla per tal que se'n faci un bon ús. I es fomenta el **control integrat de les plagues** per tal de racionalitzar l'aplicació de productes químics.

A més d'actuar sobre els establiments i serveis de plaguicides, també es fan controls supervisant els plans de control de plagues en locals.

Taula activitats – productes i empreses plaguicides i/o biocides 2011

Instal·lacions ambientals	Cens Osona	Nombre controls
Empreses de distribució de plaguicides	3	3
Empreses de control de plagues	15	15
Revisions de plans de control de plagues en locals	--	34
TOTAL		52

➤ **Gestió del risc per la salut derivat de centres de tatuatge, pírcing i/o micropigmentació**

Els tatuatges, pírcings, i la micropigmentació, són pràctiques que estan creixen i poden implicar un risc per a la transmissió de malalties. Per aquest motiu l'APS s'ha coordinat amb els ajuntaments per disposar d'un cens d'aquests establiments. A més, els municipis mitjançant convenis de col·laboració poden sol·licitar el suport de tècnics de l'APS per autoritzar aquests establiments.

Durant el 2011, no s'ha sol·licitat suport per cap sol·licitud d'autorització sanitària de funcionament d'aquests centres.

➤ **Gestió del risc per la salut derivat de piscines d'ús públic**

Les piscines d'ús públic per tal de garantir que, les condicions de les piscines, no tinguin un efecte negatiu sobre la salut i el benestar de les persones usuàries, han de complir una sèrie de normatives sanitàries.

Per tal de verificar el compliment de les normes sanitàries, els expedients de construcció i/o reforma de piscines d'ús públic estan subjectes a autorització. En aquest sentit, correspon als ajuntaments l'autorització de les piscines ubicades en el seu terme municipal. No obstant això, els municipis mitjançant convenis poden sol·licitar el suport de l'APS.

En el marc d'aquests convenis entre l'APS i els ajuntaments, tècnics de l'APS han intervingut en 3 sol·licituds d'autorització de construcció i/o reforma de piscines d'ús públic.

➤ **Gestió del risc en situacions especials**

L'Agència de Protecció de la Salut dona, a més, resposta a una sèrie **d'intervencions especials** com:

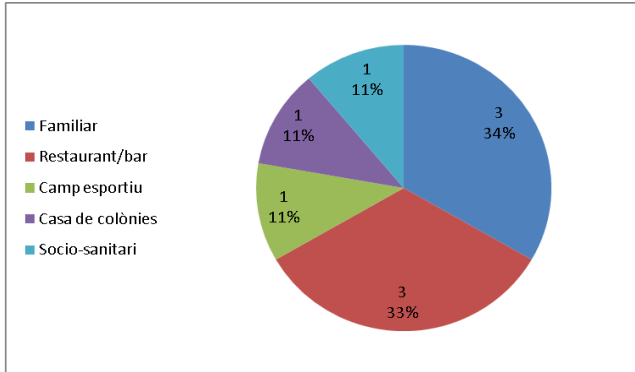
- Brots/casos ambientals i alimentaris.
- Irregularitats detectades en aliments
- Sistemes d'alerta d'aliments i productes químics.
- Denúncies

Aquests any 2011, s'ha intervingut a Osona en la investigació de 2 **casos** de legionel·la (un lligat a edifici d'ús públic i l'altre nosocomial), un **brot** produït per una intoxicació química per monòxid de carboni, 2 possibles brots ambientals comunitaris de legionel·la i 9 possibles brots alimentaris.

Per la investigació dels brots/casos de legionel·la s'han realitzat 16 controls i recollit 19 mostres d'aigua.

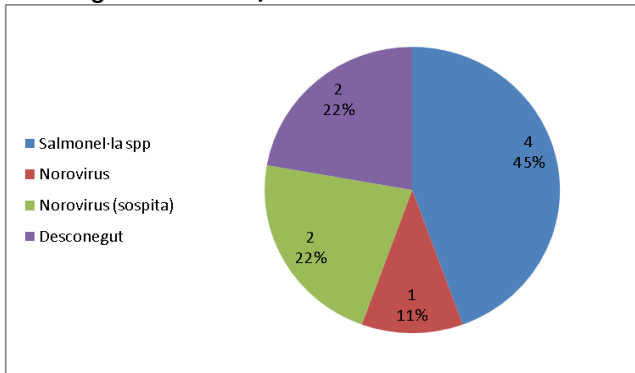
Els possibles brots alimentaris investigats s'han produït en diferents àmbits: 3 han estat d'àmbit familiar i els altres 6 s'han produït en: 1 residència sociosanitària, 2 restaurants, 1 bar, 1 casa de colònies, 1 camp esportiu. D'aquests brots 5 han estat classificats com a toxiinfeccions alimentàries (TIA) i 4 han estat classificats com a brots de gastroenteritis aguda.

Gràfic àmbit TIA/GEA

Pel que fa als agents causals del brots s'ha pogut confirmar que 4 brots han estat de salmonel·la spp , 1 brot de norovirus , 2 brots la sospita ha estat norovirus i 2 brots d'origen desconegut.

Gràfic Agent causal TIA/GEA

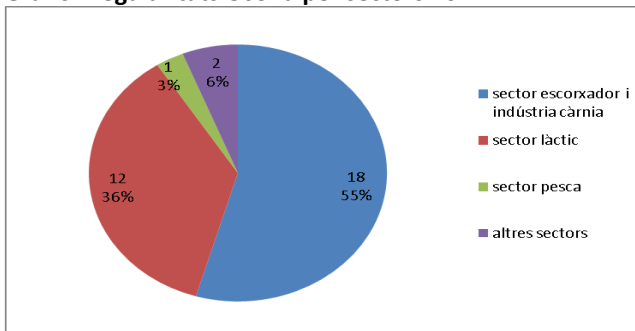
Per la gestió d'aquests brots TIA/GEA s'han realitzat 17 actuacions de control.

Durant el 2011, s'ha intervingut en la gestió de 33 **notificacions d'irregularitats alimentàries** en diferents productes alimentaris. Aquestes irregularitats es detecten com a resultat d'actuacions pròpies de control oficial del personal tècnic de protecció de la salut, resultats analítics derivats de l'aplicació de programes de vigilància o d'actuacions de control oficial, o per actuacions realitzades per altres administracions.

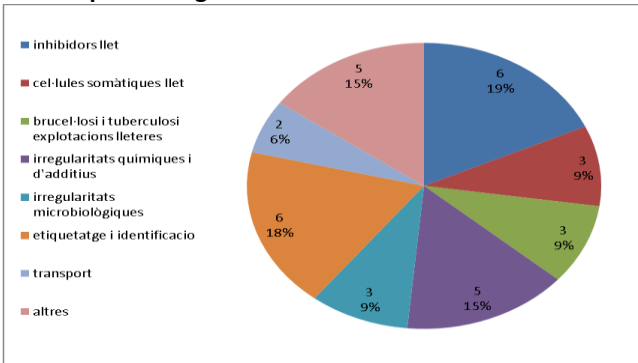
S'entén per irregularitats les no-conformitats que fan que el producte no sigui segur per al consumidor ex: la presència de perills biològics, físics o químics, defectes en dates de caducitat o consum preferent, defectes en la marca sanitària o en la marca d'identificació, la presència d'ingredients al·lèrgens no declarats o additius no permesos o a nivells superiors als autoritzats etc. Tot i així, també es trameten com a irregularitats les no-conformitats que suposen un incompliment normatiu sense risc per a la salut com, per exemple, alguns defectes d'etiquetatge.

Per la gestió de les notificacions d'irregularitats alimentàries s'ha realitzat 29 intervencions de control.

Gràfic irregularitats Osona per sectors 2011

Gràfic tipus d'irregularitats Osona 2011

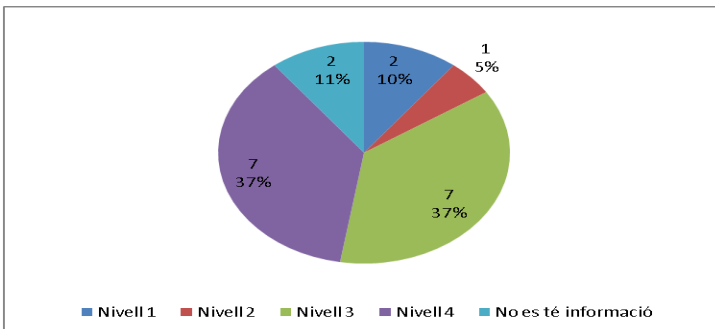
Des de l'APS es gestionen les **alertes** que provenen de dos sistemes d'intercanvi ràpid d'informació: el Sistema Coordinat d'Intercanvi Ràpid d'Informació (**SCIRI**) amb relació a productes alimentaris i el Sistema d'Intercanvi Ràpid d'Informació sobre Productes Químics (**SIRIPQ**).

Aquests sistemes permeten actuar amb rapidesa retirant del mercat qualsevol producte comercialitzat que comporti un risc per la salut de la població.

Aquest any a Osona s'ha donat resposta a 19 alertes alimentaries. Que han comportat 62 controls derivats.

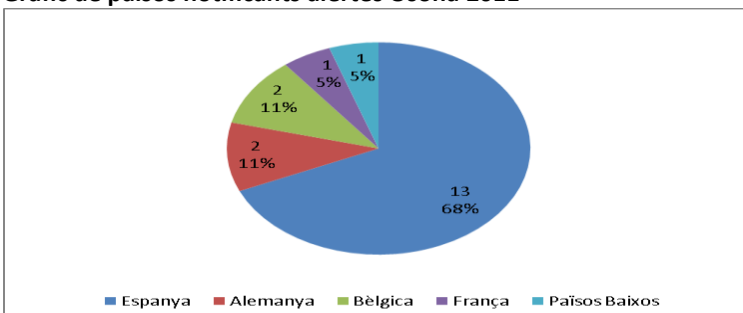
La seva distribució segons el nivell d'alerta ha estat el següent:

Gràfic nivell d'alertes Osona 2011

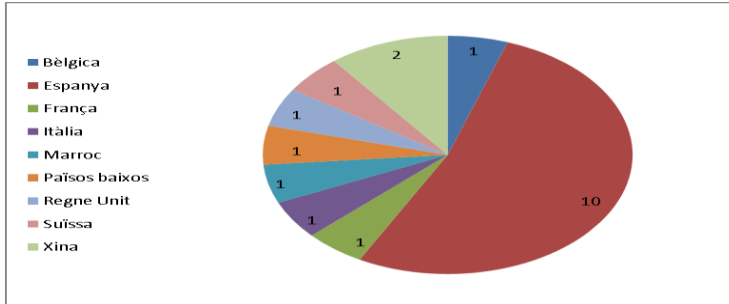
De les 19 alertes gestionades totes han estat notificades per països de la Unió Europea.

Gràfic de països notificants alertes Osona 2011

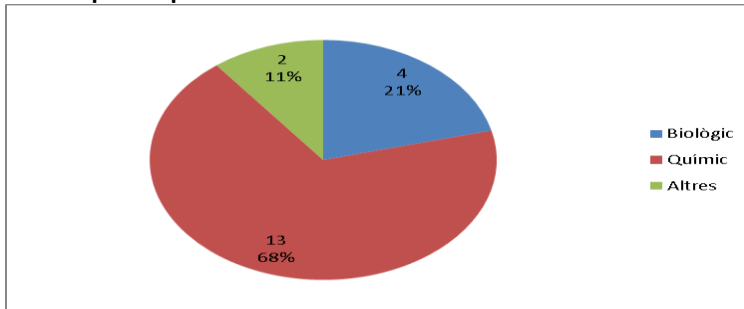
L'origen dels productes afectats per les alertes on s'ha intervingut ha estat en un 53% (10 alertes) Espanya.

Gràfic origen productes afectats per les alertes Osona 2011

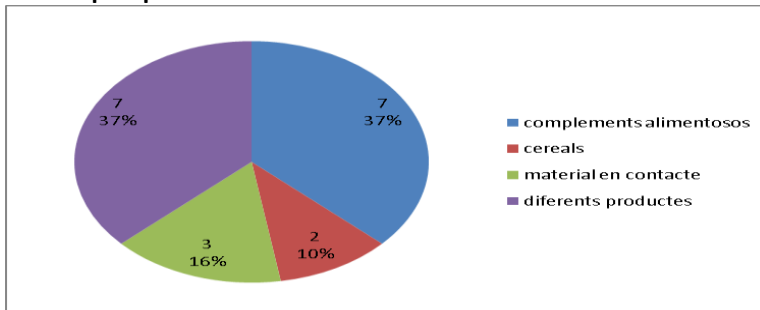
En quan al tipus de perill que ha motivat les alertes un 68% (13) han sigut de tipus químic, un 21% (4) de tipus biològic i un 11% degut a altres perills.

Gràfic tipus de perills de les alertes Osona 2011

Pel que fa al tipus de productes afectats destaquen en un 37% els complements alimentosos, un 16% el material en contacte amb aliments i un 10% els cereals. La resta són altres productes d'origen divers.

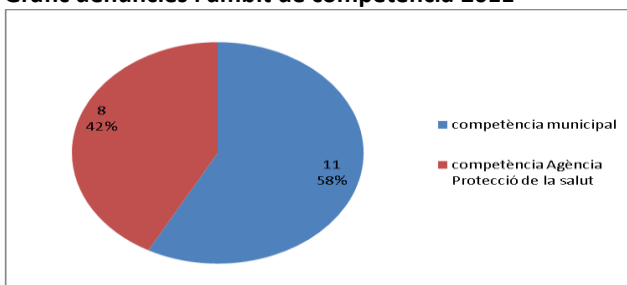
Gràfic tipus productes afectats alertes Osona 2011

Aquest any, 2011, no s'ha gestionat cap alerta de producte químic mitjançant el SIRIPQ.

Des l'Agència de Protecció també s'ha intervingut en la gestió de 19 **denúncies**. Els tècnics de l'Agència del sector d'Osona han intervingut directament en 14 (73%) de les denúncies o bé per competència o bé donant suport als ajuntaments que ho han sol·licitat. En els altres casos s'han fet els tràmits pertinents per tal que arribés la denúncia a l'organisme competent. Els controls derivats d'aquestes denúncies han estat 18.

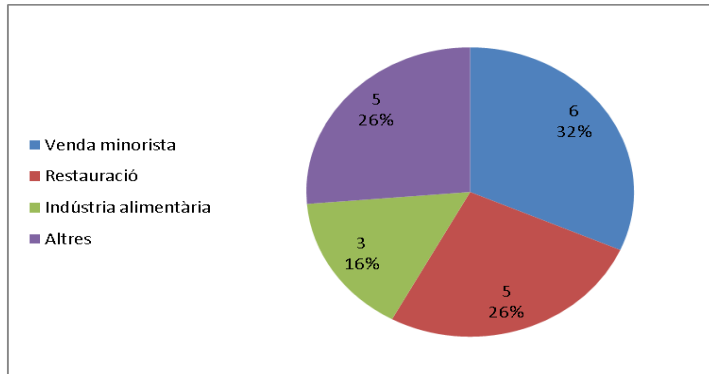
Gràfic denúncies i àmbit de competència 2011

Els establiments més afectats per les denúncies es troben en l'àmbit de la restauració (32%) i la venda minorista d'aliments (26%). Els temes que es denuncien són diversos.

Les denúncies que no estan relacionades amb cap establiment alimentari, classificades com a altres, solen ser denúncies relacionades amb temes ambientals.

Gràfic denúncies establiments afectats 2011

En la següent taula es resumeixen el numero de controls que s'han efectuat relacionats amb intervencions especials.

Taula intervencions especials 2011

Intervencions especials	Nombre	Nombre controls
Brots legionel·losi	4	16
Casos lligats a edificis	1	4
Casos nosocomials	1	1
Brots comunitari	2	11
Intoxicació química ambiental	1	1
Toxiinfeccions alimentàries/GEA	9	17
Irregularitats alimentàries	33	29
Alertes alimentàries	19	62
Alertes de productes químics	0	0
Denúncies	19	18
TOTAL	85	143

1.2. Diputació de Barcelona (DIBA)

El Servei de Salut Pública de la Diputació de Barcelona ofereix als municipis suport a serveis i activitats locals en l'àmbit de la salut pública.

Pel que fa a activitats de **protecció de la salut** la Diputació de Barcelona dona suport a activitats de vigilància i control d'establiments alimentaris, control sanitari de l'aigua de consum humà, control sanitari de piscines d'ús públic i control d'establiments de tatuatge i pírcing.

Concretament a Osona l'any 2011, han sol·licitat i rebut suport de la Diputació 1 municipi per vigilància i control d'establiments alimentaris, 27 municipis pel control sanitari de l'aigua de consum humà i 5 municipis pel control de piscines d'ús públic.

Taula de nombre municipis han rebut suport de la Diputació de Barcelona a Osona al 2011

Tipus d'activitats	Nombre municipis
Activitats de vigilància i control d'establiments alimentaris	1
Vigilància i control sanitari de piscines d'ús públic	5
Control sanitari de l'aigua de consum humà	27

Pel que fa a les activitats de vigilància i control d'establiments alimentaris s'han inspeccionat 8 establiments alimentaris.

En quan a la vigilància i control sanitari de piscines d'ús públic s'han controlat 11 piscines d'ús públic.

En els controls sanitaris de l'aigua de consum és remarcable el suport que reben els municipis en la presa de mostres i la realització d'anàlitiques d'autocontrol de l'aigua de consum humà.

1.3. Ajuntaments

Els ajuntaments tenen assignades diferents competències en protecció de la salut.

Per dur a terme les actuacions de protecció de la salut alguns ajuntaments compten amb tècnics propis però d'altres necessiten suport tècnic extern.

En aquest sentit, els ajuntaments d'Osona han rebut el suport de l'APS i DIBA a través dels convenis de col·laboració signats amb els diferents ajuntaments i el Consell Comarcal d'Osona.

1.4. Col·laboració entre diferents administracions i entitats per millorar la Protecció de la Salut

Xerrades informatives a Osona per la prevenció i control de la legionel·losi

Per tal de millorar la protecció de la salut en relació a la prevenció i el control de la legionel·losi durant l'any 2011 es van organitzar dues xerrades informatives.

Una de les xerrades es va organitzar en col·laboració amb el Gremi d'Hostaleria d'Osona destinada a responsables d'establiments d'hostaleria i altres allotjaments turístics.

En l'altre jornada hi varen participar responsables de residències de gent gran, centres sanitaris i sociosanitaris, centres esportius, instal·ladors d'aigua i tècnics de salut pública municipals.

L'objectiu d'aquestes jornades va ser millorar el coneixement de què és la legionel·la, donar a conèixer quines instal·lacions són d'alt i baix risc i què cal fer per prevenir-la i controlar-la.

2. PROMOCIÓ DE LA SALUT I PREVENCIÓ DE MALALTIES

Les activitats de **promoció de la salut i prevenció de malalties** es realitzen al territori per diferents agents i des de diferents àmbits d'actuació.

Podem trobar intervencions de promoció de la salut i prevenció de malalties realitzades en diferents entorns com són el pròpiament sanitari, el comunitari, el laboral i l'educatiu.

Entre els **agents que trobem a Osona** que participen en la promoció i prevenció de malalties hi ha:

- Les entitats proveïdores assistencials: Atenció primària, Atenció Hospitalària, Atenció Sociosanitària, Atenció a la Salut Mental i Sistema integrat de salut d'Osona (SISO).
- Agència de protecció de la salut (APS) i Direcció General de Salut Pública (DGSP) → actualment Agència de Salut Pública de Catalunya
- Altres Departaments de la Generalitat de Catalunya.
- Per part municipal: Ajuntaments, Consell Comarcal d'Osona, Consorci del Lluçanès, Diputació de Barcelona i Diputació de Girona.
- Altres entitats com per exemple: Fundació pel suport social solidari, Oficines de farmàcia; Associació d'Osona Contra el Càncer, Universitat de Vic.

En aquesta memòria es recullen les actuacions que s'han fet des de l'àmbit sanitari (Servei Català de la Salut – CatSalut-, Àrees Bàsiques de Salut –ABS-, Consorci Hospitalari de Vic –CHV-, SISO, Agència de Salut Pública de Catalunya, Fundació Centre mèdic Psicopedagògic d'Osona).

També es recullen actuacions que s'han fet per l'administració local. S'ha recollit informació dels municipis més grans de 6000 habitants. També s'ha recollit informació de la Diputació de Barcelona, el Consell Comarcal i el Consorci del Lluçanès ja que donen suport en moltes ocasions a municipis per realitzar aquestes activitats.

2.1. Promoció de la salut maternoinfantil

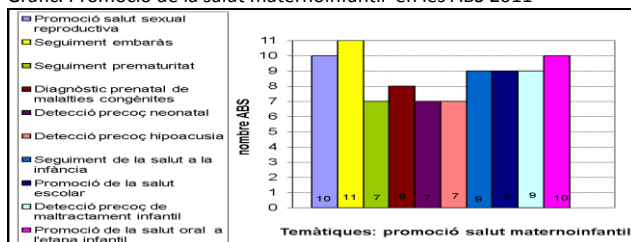
Principals agents implicats: CatSalut, Atenció primària, CHV, Agència de Salut Pública de Catalunya (des de l'antiga DGSP), SISO, municipis i altres ens locals (Diputació de Barcelona i Consell Comarcal).

Alguns dels programes de l'**Agència de Salut Pública de Catalunya** (antiga DGSP) es duen a terme a nivell del territori per part de les entitats proveïdores assistencials. Així trobem que a Osona es duen a terme actuacions relacionades amb diferents temàtiques relacionades amb la promoció de la salut sexual i reproductiva, amb el Programa de seguiment de l'embaràs, part i puerperi de Catalunya i el programa d'activitats preventives i de promoció de la salut a l'edat pediàtrica "infància amb salut".

També es duen a terme les actuacions del programa de diagnòstic prenatal d'anomalies congènites fetals, el programa de detecció precoç neonatal i el programa de prevenció de la hipoacusia neonatal.

En el següent gràfic es poden veure el nombre d'ABS que aquest any 2011 han participat en aquestes actuacions.

Gràfic. Promoció de la salut maternoinfantil en les ABS 2011

- Per promoció de la **salut sexual i reproductiva**, durant les consultes s'aprofita per fer educació sanitària i donar consells.

- En el marc del **programa de seguiment de l'embaràs, part i puerperi a Catalunya**, es contemplen un conjunt d'intervencions que inclouen estratègies de promoció de la salut, prevenció de malalties i factors de risc, durant l'embaràs, el part i el puerperi (cribatges durant la gestació i el part), a més de criteris per avaluar el risc en aquesta etapa.

Dins aquest programa es fa seguiment de l'embaràs, educació maternal per la preparació al naixement, promoció de l'embaràs sense fum, promoció a l'assistència al part normal, promoció de la lactància materna.

En aquest programa s'inclouen intervencions relacionades amb el diagnòstic prenatal d'anomalies congènites i el seguiment de la prematuritat .

Des de les ABS d'Osona a més d'educació sanitària i consells relacionada amb aquest programa es fan sessions i tallers com són: sessions de preparació al part aigua-sec, sessions de massatge infantil, tallers amb els nadons, tallers amb mares de nadons lactants. Un ABS col·labora amb un projecte cooperatiu d'atenció a la dona que es fa a la comarca.

- El **Programa de diagnòstic prenatal d'anomalies congènites fetals** és un cribatge que es fa a les dones embarassades durant el primer trimestre de gestació. Si el risc del cribatge surt elevat s'ofereix després a les dones la possibilitat de fer una prova invasiva.
- El **Programa de detecció precoç neonatal a Catalunya** consisteix en un cribatge a tots els nadons de Catalunya mitjançant una prova del taló, mostra de sang realitzada a partir de les 48 h de vida en el centre maternal.
- El **Programa de prevenció de la hipoacúsia neonatal** aquest programa inclou un protocol per a la detecció precoç de la hipoacúsia, el diagnòstic, el tractament i el seguiment de la hipoacúsia neonatal i el material de suport per les famílies. El cribatge es du a terme normalment en els centres maternals i el diagnòstic en el centre de referència per la hipoacúsia infantil.
- El **programa "infància amb salut"**, surt de l'evolució del programa de seguiment del nen sa en centres d'atenció primària. Aquest és un programa d'activitats preventives i de promoció de la salut a l'edat pediàtrica. Inclou un protocol d'activitats preventives i de promoció de la salut i materials de suport. En el programa a més d'activitats de prevenció, es fan cribatges esglaonats a diferents edats i consells de salut. Els temes que tracta aquest programa són múltiples. Desenvolupament psicomotor, aparell locomotor, aparell genitourinari, oftalmologia, otorrinologia, atenció a l'infant immigrat, salut mental, salut bucodental, vacunacions etc.
- El **programa de salut escolar**: és un programa del departament de Salut on hi participen a més de les ABS, alguns ajuntaments i centres educatius (explicat dins l'àmbit municipal).
- El **programa de prevenció de maltractaments infantojuvenils**: Es un programa que té com a principal objectiu la protecció de l'infant i jove amb sospita o certesa de maltractament, impulsant intervencions que englobin la detecció precoç, fins el seu seguiment, donant suport als professionals de salut. Com a material de suport hi ha un protocol d'actuació clínicoassistencial de maltractaments aguts a la infància. Relacionat amb la prevenció de maltractament infantil en algunes ABS es fan sessions informatives.
- Per la **promoció de la salut oral a l'etapa infantil** algunes ABS participen en el Programa de prevenció de la càries infantil, programa de salut escolar (explicats a l'àmbit municipal) o també en el marc de la consulta dins el programa "infància amb salut".

El CHV també intervé en alguns dels programes esmentats com els de promoció de la salut sexual i reproductiva. Seguiment de l'embaràs. Seguiment de la prematuritat, Diagnòstic prenatal de malalties congènites. Detecció precoç neonatal. Detecció precoç de la hipoacúsia. Detecció precoç del maltractament infantil agut o crònic.

Com a aspecte significatiu des del CHV es realitzen xerrades mensuals obertes a totes les embarassades. Hi ha un seguiment de nens prematurs i es realitza tant el circuit de detecció prenatal d'anomalies congènites, com la detecció precoç neonatal i de la hipoacúsia en el 100% dels nadons del territori.

Per la detecció d'infants amb risc s'aplica un protocol de detecció i coordinació per casos de nens maltractats o amb sospita de maltractament, realitzant accions de protecció o bé directament o bé derivant a l'atenció primària o social per la prevenció.

A l'àmbit municipal també es duen a terme activitats relacionades amb la salut maternoinfantil.

Algunes de les activitats en ocasions es desenvolupen amb la col·laboració d'altres ens locals com són la **Diputació de Barcelona i el Consell Comarcal** i d'altres agents de salut del territori.

- **Projecte de promoció de la salut a dones embarassades** on hi ha col·laboració entre l'atenció primària de Salut i l'Ajuntament de Centelles, l'activitat es desenvolupa a la piscina municipal i l'objectiu es fer un seguiment i suport a les dones embarassades i obtenir els beneficis que el medi aquàtic els pot aportar.
- **Programa de salut escolar:** Aquest programa té com objectiu la millora de la salut infantil a Catalunya, mitjançant les tasques de prevenció i de promoció de la salut que desenvolupi el personal sanitari dins l'àmbit dels centres docents. Dins aquest programa es fa un examen de salut (pes i talla, cribatge visual, salut bucodental i genitals masculins) i s'administren vacunes. En aquest programa del Departament de Salut de la Generalitat hi participen alguns ajuntaments com per exemple Torelló i Tona, algunes ABS i alguns centres educatius.
- **Programa de prevenció de la càries infantil: Salut bucodental a l'escola:** Aquest és un programa on hi participa actualment l'Agència Salut Pública de Catalunya (antiga DGSP), ajuntaments, centres d'educació primària i alguns centres d'atenció primària. Es fa un glopeig de solució fluorada en l'àmbit de l'escola i raspallada dental.
Municipis d'Osona que hi participen: Tona.
- Diverses **activitats d'educació per la salut** realitzades als municipis amb el suport de Diputació de Barcelona que aborden temes específics (alimentació i nutrició, sexualitat, higiene postural, tabac i alcohol) a diferents etapes cycle inicial, mitjà, superior i primer cycle d'ESO. L'any 2011 Diputació de Barcelona ha donat suport amb 82 tallers en aquestes franges d'edat concretament a 13 municipis d'Osona (els tallers es troben recollits segons temàtiques als diferents apartats).
També el Consell Comarcal dins el programa DRAC ha realitzat tallers a escoles, instituts i medi obert relacionats amb prevenció en consum d'alcohol i habilitats socials a primària i ESO.

2.2. Promoció de la salut a l'adolescència i la joventut

Principals agents implicats: CatSalut, Atenció primària, CHV, Agència de Salut Pública de Catalunya (antigament APS i DGSP), SISO, municipis i ens locals (Diputació de Barcelona i Consell Comarcal).

- **Programa salut i escola (PSiE):** Aquest és un programa dels Departaments de Salut i d'Ensenyament on es fan activitats de prevenció i educació en adolescents en el seu medi (instituts). Una infermera del centre d'atenció primària es desplaça a l'institut. A Osona hi participen les 11ABS. En el programa hi intervenen diferents agents de salut del territori. Per la coordinació del PSiE es fan reunions per organitzar el treball transversal on hi participen representants del Departament d'ensenyament i centres educatius, CatSalut, Agència salut pública, algun representant municipal, Consell comarcal, Centre Salut Mental i Juvenil (CSMIJ), Atenció Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR), representant de les infermeres de salut i escola i SISO).
- La informació de la que es disposa constata que el col·lectiu dels joves són els que menys utilitzen els serveis sanitaris, a la vegada que no tenen percepció de malaltia.

El PSiE es va crear amb l'objectiu de millorar la salut dels adolescents a través d'accions de promoció de la salut i prevenció de situacions de risc i atenció precoç als problemes de salut, preferentment els relacionats amb la salut mental, la salut afectivo-sexual, el consum de drogues, alcohol i tabac i els

trastorns relacionats amb l'alimentació. Sempre s'ha considerat imprescindible la cooperació amb l'escola i els serveis de salut municipals, així com les organitzacions comunitàries presents al territori.

D'acord amb el pla operatiu, el procés s'ha anat desenvolupant d'acord amb el següent esquema: creació de la Comissió Institucional, informació pública del PSiE, creació de les comissions de treball en xarxa, identificació dels referents de salut per cada ABS i centre educatiu i formació dels mateixos.

Malgrat aquest esquema comú, en cada fase s'han fet les adaptacions necessàries d'acord les situacions específiques del territori tant des de l'àmbit salut com el d'educació.

A Osona la implantació del PSiE ha estat en una sola Fase el curs 2006-2007, i estan constituïdes totes les comissions de treball.

Hi ha hagut problemes d'operativització en alguns centres d'educació, encara que per la majoria ha estat ben acceptat.

A la taula s'observen les xifres de funcionament d'aquest programa interdepartamental des del moment del seu desplegament.

Taula Desplegament a Osona PSiE

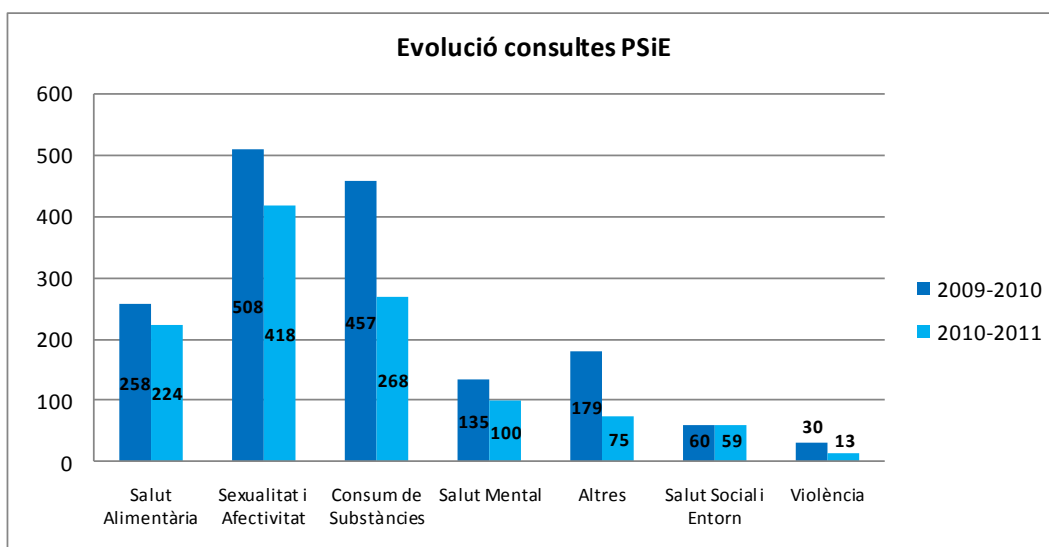
ABS	Nombre de professionals sanitaris	Nombre d'alumnes
Centelles	1	261
Manlleu	3	451
Roda de Ter	1	147
Lluçanès	1	128
St. Hipòlit de Voltregà	1	113
St. Quirze de Besora	1	56
Sta. Eugènia de Berga	2	323
Tona	1	263
La Vall del Ges	2	212
Vic – 1 Nord	2	821
Vic – 2 Sud	2	258
TOTAL OSONA	17	3.133

El curs 2010-2011 el nombre de centres escolars amb línees de 3r. i 4rt. D'ESO és de 17 i el nombre d'alumnes s'ha situat en 3.133 alumnes de 3er. i 4rt. d'ESO.

Activitats de la consulta oberta:

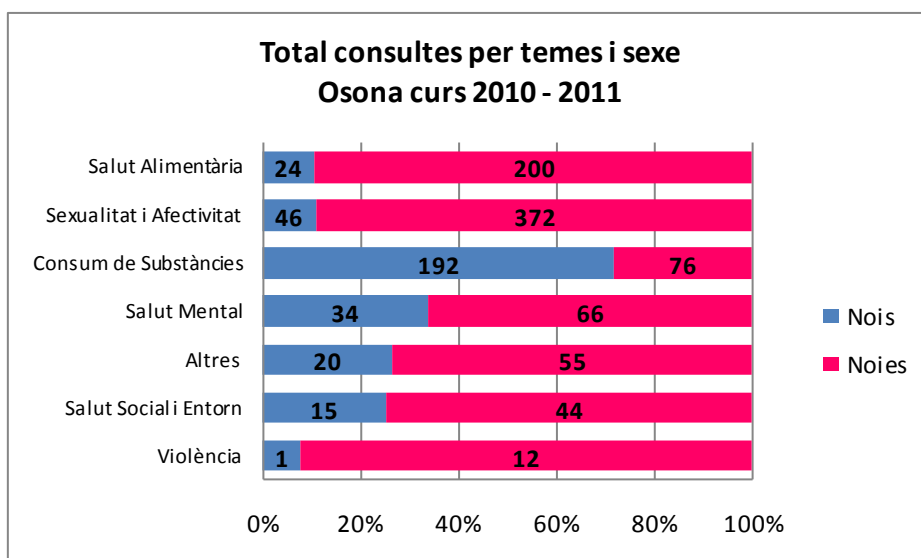
- Durant el curs 2010-2011 s'han fet un total de 1.157 consultes el que representa un 28,9% menys que les del curs anterior, probablement en conseqüència del ajustament pressupostari que va tenir aquest programa com la resta de contractació de serveis sanitaris de l'any 2011.
- Els temes més consultats segueixen sent els referents a sexualitat i afectivitat, seguits pels de consum de substàncies i salut alimentària.

Gràfic. Consultes per temes PSiE

- Les consultes les continuen realitzant majoritàriament les noies més que els nois, amb excepció de les que es fan sobre consum de substàncies en el hi ha clarament una consulta majoritària per part dels nois, com ja també es venia produint, però es remarca més aquest darrer curs.

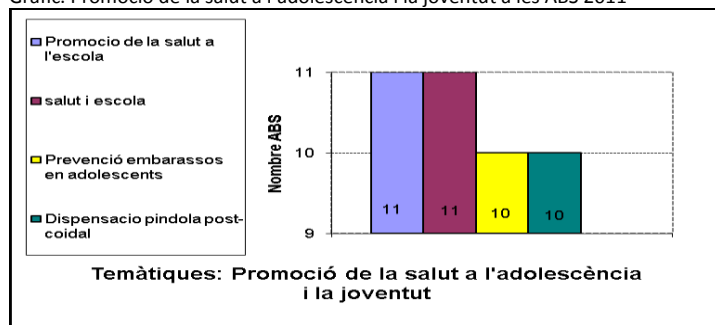
Gràfic. Consultes per temes segons sexe

- També en el marc del programa s'han realitzat, durant el curs escolar 2010-2011, en els centres educatius d'Osona activitats d'educació per a la salut.
- **Prevenió d'embarassos en adolescents** es fan diferents activitats per prevenir embarassos en adolescents, entre les quals es destaca la dispensació de la píndola post coital des dels centres sanitaris. (10 ABS i CHV) segons el circuit establert.

En el següent gràfic es resumeix el nombre d'ABS que han participat el 2011 amb temes de promoció de salut a l'adolescència.

Gràfic. Promoció de la salut a l'adolescència i la joventut a les ABS 2011

Des de l'àmbit municipal i en col·laboració amb diferents agents es duen a terme en l'àmbit de la salut a l'adolescència i la joventut moltes d'actuacions com són:

- **Tarda de salut Jove:** Atenció i orientació a joves en temes de salut en el marc del servei municipal de salut de Vic. El marc de treball més general és la intervenció Psicosocial aplicada al terreny individual. En aquest projecte és molt important la coordinació amb altres professionals que intervenen en el cas, o que l'han derivat.
- **Programa de prevenció selectiva en grups de risc,** programa que fomenta la promoció de la salut i la prevenció selectiva en grups de risc per a la població jove. És un programa que s'emmarca dins les intervencions d'educació per la salut que el servei municipal de salut de l'Ajuntament de Vic realitza dins el medi educatiu. Aquest programa s'adreça a menors procedents de centres educatius no reglats que per les seves característiques demostren que ens trobem davant grups de risc. Durant curs 2011-2012 s'ha treballat en els següents eixos: hàbits alimentaris, afectivitat i relacions de parella, reducció de riscos en el consum de drogues, promoció de la salut mental i usos de noves tecnologies.
- **Guia d'activitats d'educació per la salut en medi educatiu,** aquesta guia va adreçada als centres educatius de Vic i té per objectiu fer un recull de l'oferta d'activitats d'Educació per la salut. La guia és fruit de la tasca que van fer conjuntament un grup de treball amb representants de centres de primària, secundària, escoles bressol, infermeres del programa salut i escola i tècnics de l'Ajuntament de Vic. La guia inclou activitats organitzades en diferents àmbits temàtics. A inici de curs es fa difusió de la guia, al llarg del curs escolar es reben i gestionen les demandes i algunes activitats es realitzen directament per part de tècnics de l'ajuntament i algunes altres estan externalitzades a altres professionals i entitats. Les activitats realitzades a petició dels centres han estat diversos tallers.
- **Diversos programes de prevenció del consum de drogues** (explicats a l'apartat de prevenció i control tabac, alcohol i drogues).
- **Diversos tallers d'educació per la salut i per promocionar hàbits saludables** on es tracten temes d'alimentació, autoestima, educació sexual i afectivitat, educació en situacions d'emergència i primers auxilis, prevenció consum tabac, alcohol i altres drogues, seguretat vial) alguns són amb el suport de Diputació de Barcelona. Concretament Diputació de Barcelona ha donat suport a 34 tallers per alumnes de segon cicle d'ESO a 6 municipis que li han sol·licitat (els tallers es troben recollits segons temàtiques a diferents apartats).

El Consell Comarcal també ha intervingut en aquest col·lectiu amb temes de prevenció de drogues i promoció de l'esport organitzant tallers, xerrades i campanyes. També ha fet difusió de diferent material preventiu i altres activitats emmarcades dins el programa DRAC (aquest s'explica a l'apartat de drogues).

2.3. Foment envelliment saludable

Principals agents implicats: CatSalut, Atenció primària, CHV, Agència de Salut Pública de Catalunya, SISO, municipis, Diputació de Barcelona, Consorci del Lluçanès.

Per fomentar l'envelliment saludable des del Departament de Salut es fan activitats a població no institucionalitzada com poden ser emmarcades dins el programa viure més i millor i altres activitats comunitàries. També es fan actuacions en centres residencials per a gent gran.

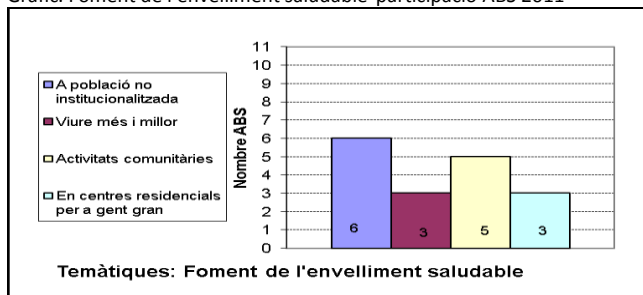
- El **programa viure més i millor** està organitzat pel Departament de Salut, la Fundació la Caixa i la fundació Dieta mediterrània. Aborda tres àmbits fonamentals d'actuació, els canvis propis de l'envelliment, l'alimentació i l'activitat física i la salut.

Des de les ABS es participa en el foment de l'envelliment saludable fent tallers, xerrades i sessions formatives d'educació grupal, algunes es fan a les ABS o a residències de gent gran o a casals. Des de les ABS durant la consulta també es fa educació sanitària per promocionar la salut i prevenir les malalties.

Es participa en el **programa de salut PAFES** (explicat a l'apartat d'activitat física i alimentació). Es participa en caminades.

El gràfic següent indica el nombre d'ABS que ha participat en aquestes temàtiques de foment de l'envelliment saludable el 2011.

Gràfic. Foment de l'envelliment saludable participació ABS 2011

Des del CHV s'ha participat també en la setmana de la gent gran realitzada l'octubre del 2011.

Alguns **municipis** ofereixen programes i activitats destinades a la promoció de la salut de la gent gran. Així algunes activitats que s'ofereixen són:

- **Projecte XED (Xarxa d'Espais de dia del Lluçanès):** des del Consorci Lluçanès i alguns municipis del Lluçanès es desenvolupa aquest projecte que treballa des de la prevenció la inclusió social de les persones grans i les seves famílies que es troben en situació de vulnerabilitat social. Les persones grans que hi assisteixen moltes viuen soles, amb pocs ingressos i amb problemes de salut tant a nivell físic com mental. La majoria tenen una dependència lleu-moderada i es troben aïllades a casa seva sense fer cap activitat per promocionar o mantenir la salut. També s'adreça a cuidadors de persones grans que pateixen problemes d'estrès i de sobrecàrrega familiar. Aquests espais estan en xarxa amb altres serveis terapèutics del Lluçanès, el treball en xarxa permet als professionals compartir activitats, idees, materials i avançar en la construcció de programes que fomentin la promoció de la salut, evitant duplicitat d'actuacions.
- **Programa de dinamització de la gent gran i promoció de l'envelliment saludable** a Tona: dins aquest programa es fan xerrades de psicomotricitat, ioga suport a les associacions de gent gran. Setmana de la gent gran.
- També s'ofereixen **activitats diverses** com:
 - o Sessions formatives relacionades amb el maltractament de la gent gran

- Gimnàstica de manteniment a la residència geriàtrica i es fa promoció de la salut a través de l'activitat física a Centelles.
- Xerrades de promoció de la salut en espais educatius per gent gran a Torelló.
- Tallers diversos com el d'afectivitat i sexualitat destinat a persones a partir de 60 anys a Manlleu.
- Tallers amb el suport de la Diputació de Barcelona sobre: alimentació saludable destinada a gent gran (9) i ús i abús de medicaments per a gent gran (2) a 9 municipis d'Osona.

2.4. Promoció de l'activitat física i l'alimentació saludable

Principals agents implicats: per part de salut: Atenció primària, CHV, SISO, Agència de Salut Pública de Catalunya i CatSalut. Per part de l'administració local: municipis, Diputació de Barcelona, Consell Comarcal, Consorci del Lluçanès. Per part d'altres organismes: Universitat de Vic. Per part d'altres departaments de la Generalitat: esports, ensenyament i agricultura.

Per promocionar l'activitat física i l'alimentació saludable a la comarca es realitzen diferents actuacions.

En el marc del **Pla integral per a la promoció de l'activitat física i l'alimentació saludable (PAAS)** es realitzen actuacions a l'entorn sanitari, a l'entorn escolar i a l'entorn comunitari.

A l'entorn sanitari hi trobem actuacions relacionades amb el Pla d'Activitat Física, esport i Salut (PAFES).

- **Pla d'activitat física, esport i salut**

El pla d'activitat Física, Esport i Salut (PAFES), és una actuació conjunta del Departament de Salut i la Secretaria General de l'Esport.

Té com objectiu lluitar contra el sedentarisme mitjançant el consell i la prescripció d'activitat física regular, moderada des de l'atenció primària prioritzant les persones amb factors de risc cardiovascular (diabetis, dislipèmia, obesitat i sedentarisme). Aquestes persones es troben entre les que més freqüenten els centres d'atenció primària i entre les estratègies de control d'aquests factors de risc està la millora de l'estil de vida i l'augment de l'activitat física. El PAFES millorarà la capacitació dels professionals per aconsellar i prescriure activitat física i establirà circuits de derivació amb equipaments esportius i altres recursos comunitaris que facilitaran la pràctica de l'exercici físic. Aquest Pla està englobat dins del Pla integral per a la promoció de la salut mitjançant l'activitat física i l'alimentació saludable (PAAS) del Departament de Salut. El PIP (Pla d'implantació progressiva) va ser la prova pilot del PAFES i va servir per valorar procediments i circuits i a Osona es va iniciar a l'ABS Vic Nord.

El PAFES es posa en marxa el mes de Juny de 2008 amb la realització d'un Taller de formació de formadors que seran els referents de la Regió Sanitària, i que representant a Osona són 3 professionals. L'any 2009 es va iniciar l'activitat del PAFES a les ABS de Vic Nord, Vic Sud i Manlleu. A finals del 2009 es va realitzar el curs de formació per a les noves ABS que s'havien d'incorporar al programa: Centelles, Sant Hipòlit de Voltregà, Tona i Torelló. Durant l'any 2010 ja s'han iniciat activitats del PAFES a aquestes noves ABS, tot i que estan en diferent fase de desplegament. Per tant, actualment estan en el programa **7 ABS d'Osona i 9 municipis**.

A la pàgina www.pafes.cat es poden trobar els diferents consells generals, i mapes de diferents rutes saludables dels municipis d'Osona que participen en el PAFES amb recomanacions per passejar amb la seguretat d'estar realitzant activitat física per millorar la salut. També hi ha disponibles altres activitats saludables dels municipis.

A l'entorn escolar hi trobem actuacions relacionades amb els següents programes:

- **Programa de revisió de menús escolars**

Aquesta revisió de menús escolars a Osona s'ha englobat dins el **projecte de menjadors escolars d'Osona**. Projecte molt més ampli que es va iniciar el 2008 on hi estaven implicats els següents agents: Agència de Protecció de la Salut, DGSP, Universitat de Vic; Consell Comarcal d'Osona; Diputació de Barcelona; Ajuntaments; Departament d'Educació; SISO i els propis centres escolars.

Durant el desenvolupament d'aquest projecte es van avaluar les programacions alimentàries de tots els centres escolars d'Osona amb servei de menjador, un total de 82 menús escolars. El 2010 es va fer l'avaluació dels resultats. Durant el 2011 s'ha fet la memòria final de revisió de menús escolars d'Osona 2007-2010 i s'ha presentat el projecte en el marc de la 1a. Jornada de Prevenció i Promoció de la Salut a Osona organitzada pel SISO.

- **Promoció de la fruita a l'escola " A la nostra escola mengem més fruita"**

Aquesta és una activitat subvencionada per la Unió Europea i el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, en col·laboració amb els Departaments de Salut i d'Ensenyament de la Generalitat. Consisteix a distribuir gratuïtament fruita fresca als centres escolars amb diversos objectius relacionats amb els beneficis que comporta el consum de fruita. Aquest programa s'inicià el 2010 on només hi podien participar els centres educatius inclosos en àrees del pla de millora de barris o de projectes similars, a Osona hi varen participar 7 centres. Amb el curs 2010-2011 es va obrir la convocatòria a tots els centres escolars a Osona hi varen participar 37 escoles. La valoració positiva del pla ha comportat que hagi augmentat arreu la quantitat d'escoles que hi participa, així el curs 2011-2012 el nombre d'escoles participants a Osona ha estat de 44.

A l'entorn comunitari hi trobem actuacions relacionades amb la:

- **Promoció de l'ús de les escales**

Aquest projecte té per lema "A la feina, fem salut. Pugem escales!", forma part del PAAS del Departament de Salut i té per objectiu fomentar l'ús de les escales. L'entorn laboral és un lloc idoni per incorporar l'activitat física a la vida diària, i pujar escales és una estratègia assolible i fàcil d'implementar. A més, facilita la consolidació d'una pràctica saludable dins de l'entorn on es realitzen una bona part de les activitats quotidianes. En aquest projecte hi participen algunes ABS i el CHV.

- **Promoció de l'alimentació mediterrània a través de l'acreditació de restaurants (AMED)**, a Osona el 2011 no s'ha fet cap acreditació relacionada amb aquest programa. Projecte que té per objectiu promoure l'alimentació mediterrània com a model d'alimentació saludable en l'entorn de la restauració col·lectiva.

- **Diverses activitats com campanyes, exposicions, tallers i altres:** Aquestes activitats solen ser activitats que es realitzen moltes vegades des de l'àmbit municipal en ocasions amb el suport de la Diputació de Barcelona i Consell Comarcal. Tot i que dins aquest grup també hi ha actuacions on s'hi ha participat a través del SISO i els diferents centres sanitaris.

➤ **Tallers:**

A Manlleu per promocionar hàbits nutricionals saludables i autoestima s'han realitzat els següents Tallers des de l'àmbit municipal:

- 1 Taller "Cuinar sense pares" subvencionat per DIBA on hi van participar alumnes d'ESO
- 2 tallers: "M'agrado tal i com sóc" per la prevenció de trastorns alimentaris a alumnes d'ESO i a la UEC (Unitat d'Escolarització Compartida).
- 2 tallers sobre "El comptacalories" i sobre mites i hàbits alimentaris a batxillerat.
- 15 municipis diferents d'Osona han demanat suport a la Diputació en relació a tallers d'alimentació i nutrició en total se n'han fet 85 (veure taula).

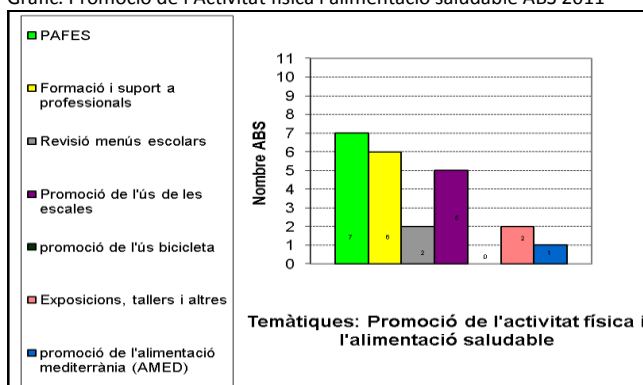
Taula tallers relacionats amb alimentació amb suport de Diputació de Barcelona en l'àmbit municipal 2011

Tallers d'alimentació	Nombre de tallers	Ajuntaments
La importància de menjar fruita per alumnes de P5	14	8
Alimentació saludable a cicle inicial de primària	16	9
Alimentació saludable a cicle mitjà de primària	8	7
Alimentació saludable a cicle superior de primària	9	5
Alimentació saludable a segon cicle d'ESO	10	3
Autoestima i nutrició per a alumnes de segon cicle d'ESO	5	2
Alimentació saludable per a gent gran	15	5
Total tallers relacionats alimentació Diputació	77	

- **Altres:** des d'algunes ABS s'han fet també activitats relacionades amb dietètica adreçades a grups de risc. I educació grupal amb grups de nens obesos. Promoció de caminades. Jornades de salut comunitària.
- **Campanya “Enganxa't a l'esport”** fomenta l'activitat esportiva per prevenir el consum de drogues. Hi participa el Consell Comarcal i algun municipi com Roda de Ter.
- **Campanya consell de Salut Alloro 2011:** En aquest portal s'hi fan diferents consells sobre alimentació i activitat física. (S'explica en un apartat més endavant les actuacions fetes en el marc d'aquest portal durant el 2011, ja que no només són d'alimentació i activitat física).

En el següent gràfic s'observa la participació de les diferents ABS en actuacions relacionades amb el PAAS.

Gràfic. Promoció de l'Activitat física i alimentació saludable ABS 2011

Altres projectes relacionats amb alimentació i activitat física que es fan a Osona on hi participen diferents agents són:

- **Projecte nens en moviment:**
És un programa on hi participen diferents professionals del CHV que per tractar l'obesitat infantil combina l'educació nutricional, l'activitat física, els aspectes emocionals i psicològics i té implicació familiar. El programa implantat a Osona té per objectiu reduir una desviació Standard l'IMC en el 60% dels nens obesos del grup de la comarca d'Osona atesos pel servei d'Endocrinologia-pediàtric i Dietètica del CHV.
- **Projecte de Prevenció de l'obesitat infantil a Osona:**
Aquest projecte té per objectiu millorar la salut a través de la prevenció de l'obesitat en l'àmbit de la comarca d'Osona impulsant la participació de tots els agents implicats del territori. En el projecte hi participa CatSalut, ABS, CHV, Agència de Salut Pública, SISO, ajuntaments, Consell Comarcal, Consorci del Lluçanès, Diputació de Barcelona, Universitat de Vic. En el marc d'aquest projecte s'ha recopilat informació d'indicadors basals d'obesitat i sobrepès a través de les ABS i s'ha recopilat informació dels diferents agents de salut que participen al territori.
- Hi ha altres **programes globals que també tracten temes d'alimentació com:** programa “infància amb salut”, programa salut i escola, programa salut escolar que ja hem explicat en altres apartats.

2.5. Prevenció i control del tabaquisme

Principals agents implicats: CatSalut, Atenció primària, CHV, Agència de Salut Pública de Catalunya, SISO, municipis, Consell Comarcal i Diputació de Barcelona.

Per prevenir i controlar el tabaquisme existeixen diferents programes de l'Agència de Salut pública adreçats a centres d'atenció primària i hospitalària.

N'hi ha que estan més relacionats amb el **suport i coordinació de l'ajuda a deixar de fumar** com:

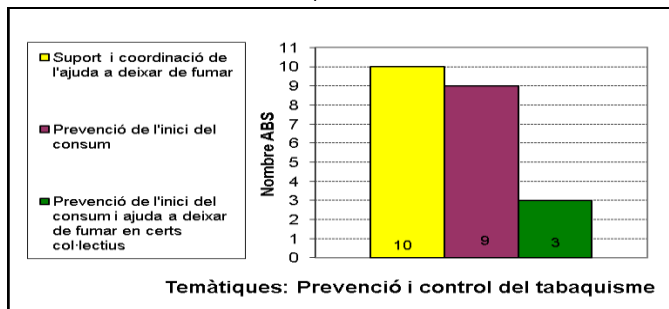
- El **Programa Atenció Primària sense fum**: els professionals dels centres de la xarxa ajuden a difondre informació per prevenir i controlar el tabaquisme. Ajuden a deixar de fumar a la població fumadora que ho sol·liciti.
Alguns dels centres d'atenció primària en el marc d'aquest programa a més de fer educació sanitària des de les consultes relacionada amb el tabaquisme, fan diferents activitats com tallers de deshabituació tabàquica, campanyes de sensibilització com la setmana sense fum.
- El **programa d'hospitals sense fum**: el CHV està adherit a la xarxa d'hospitals sense fum i té programes d'ajuda als pacients ingressats fumadors per deixar de fumar.
Aquest any 2011 s'ha participat en la xarxa hospitalària d'hospitals sense fum de Catalunya. S'ha aplicat un procediment per l'abordatge del malalt fumador a urgències i s'ha eliminat el consum de tabac a l'unitat d'hospitalització psiquiàtrica mitjançant educació sanitària, conscienciació i tractament substitutiu.
- El **Programa Embaràs sense fum**: Aquest programa està pensat per afavorir que els professionals de la salut materno-infantil realitzin intervencions breus específiques i efectives de prevenció i cessació del tabaquisme amb perspectiva de gènere durant les etapes pre-gestacional, gestacional i post-gestacional.
- **Tractaments farmacològics gratuïts a diferents col·lectius prioritaris**: En el marc de diferents programes s'ofereixen tractaments farmacològics gratuïts a professionals amb rol exemplar, salut als barris.....

N'hi ha d'altres relacionats amb **la prevenció de l'inici al consum com són**:

- El **Programa Classe sense fum**: aquest programa estimula la prevenció del tabaquisme entre l'alumnat de 12 a 14 anys mitjançant un concurs. Es fa a 19 països europeus en el marc de la Xarxa Europea de Joves i Tabac. L'avaluació d'aquest concurs ha demostrat la seva efectivitat per prevenir l'inici del tabaquisme.
L'any 2011 van participar en aquest programa 2 aules de l'Institut de Tona (60 alumnes) i 1 aula de la Secció d'Institut Bisaura (27 alumnes).
- **Campanyes de sensibilització**: En moltes de les campanyes freqüentment s'utilitza material informatiu de suport del departament de salut. A Osona tenim específicament **La campanya de salut Allloro**. Es disposa d'un portal de salut des d'on es realitzen campanyes de sensibilització de diversos temes. Entre ells el tabac. En el portal de salut Allloro aquest any 2011 hi ha hagut un contingut fix relacionat amb el tabac. I informació sobre el concurs Artabac.
- **Concurs Artabac**: Aquest concurs és organitzat per la Comissió de Prevenció del SISO, l'Associació d'Osona Contra el Càncer i Unnim i dinamitzat per les infermeres del PSIE. És una activitat adreçada a alumnes d'ESO dels centres docents, públics o concertats de la comarca d'Osona. El lema del concurs és "Com eliminaries el tabac" la campanya consta d'una part de promoció i una altra on es recull i es mostra el treball realitzat pels alumnes que hi participen. Els alumnes hi participen enviant fotografies en format digital on han de captar la seva acció a favor d'una adolescència sense tabac. Aquestes fotografies es col·loquen en una exposició en la pàgina web d'Allloro que va creixent a mesura que els alumnes envien més fotos. Els alumnes voten la foto que més els agrada. L'any 2011 hi van participar 24 centres docents, es van penjar 145 imatges i van haver-hi 3500 visites a la web.
- **Tallers**: Aquests es fan en diversos àmbits. A Osona el 2011 s'han fet tallers de deshabituació tabàquica des dels centres de salut. Les infermeres del salut i escola han realitzat tallers relacionats amb el tabac i altres drogues a centres educatius (veure programa salut i escola). Des de l'àmbit local (municipis, Diputació i Consell Comarcal) també s'han fet molts tallers relacionats amb tabac i drogues (veure tallers fets des d'aquest àmbit a l'apartat drogodependències i salut mental).

En el gràfic següent hi ha el nombre de centres d'atenció primària que han participat durant el 2011 en les diferents temàtiques de la prevenció i control del tabaquisme.

Gràfic. Prevenció i control del tabaquisme ABS 2011

2.6. Drogodependències i salut mental

Principals agents implicats: CatSalut, Atenció primària, CHV, Agència de Salut Pública de Catalunya, SISO, Fundació Centre Mèdic Psicopedagògic d'Osona, municipis, Consell Comarcal i Diputació de Barcelona.

➤ Drogodependències

Des de l'entorn sanitari es duen a terme diferents actuacions:

En el marc de la **detecció precoç i intervenció breu en el consum de risc d'alcohol** hi ha diferents programes de l'actual Agència de Salut pública que es duen a terme en atenció primària i hospitalària com són:

- **Programa "Beveu menys"** en aquest programa hi participen totes les ABS de la comarca d'Osona. Això vol dir que hi ha referents formats a cada ABS. Als centres es porten a terme actuacions relacionades amb la identificació precoç i intervenció breu en la reducció del consum i els problemes relacionats amb l'alcohol.

Des del CHV aquests anys s'han fet sessions formatives en el marc del programa "Beveu menys" per professionals de les ABS.

- **Programa embaràs sense alcohol ni drogues:** es fan una sèrie d'intervencions durant l'embaràs. El 2011 s'han realitzat actuacions en el marc d'aquest programa en 5ABS.

Relacionat amb les dones embarassades i drogues aquest 2011 el CHV juntament amb salut mental, pediatria, treball social, Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA) i llevadores d'atenció primària s'ha elaborat un **protocol d'actuació en cas de dones consumidores de tòxics**.

- **Programa salut sense alcohol per persones rehabilitades:** en el marc d'aquest programa destinat a persones que s'han rehabilitat, s'han realitzat actuacions en 1 ABS el 2011.

En el marc de la **detecció precoç i intervenció en el consum d'altres drogues**

- Es fa **formació a professionals** de salut sobre prevenció, reducció de danys i atenció sobre drogues i els problemes relacionats.
En la I Jornada de Prevenció i Promoció de la Salut a Osona es va presentar a altres professionals de la comarca el pòster "Intervenció preventiva en Drogodependències a Osona des del Programa DRAC i del Centre d'Assistència i Seguiment en Drogodependències del CHV".

- Es duen a terme **activitats de salut comunitària per a la prevenció i la sensibilització a pares, mares i alumnes.**

Aquest any des del CHV s'han fet 2 intervencions a centres educatius a pares i mares sobre prevenció de drogues. També s'han fet 2 intervencions preventives en alumnes de dos centres educatius. A més s'ha atès a alumnes de diferents centres educatius i universitats que sol·liciten informació sobre drogues.

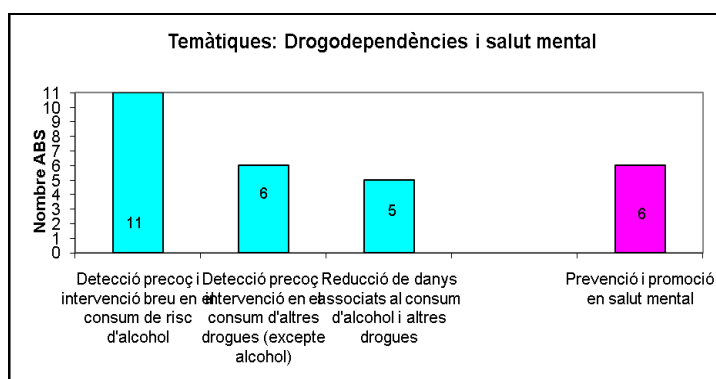
En el marc de la **reducció de danys associats al consum d'alcohol i altres drogues**

A nivell de l'Agència de Salut Pública hi ha diferents programes i actuacions que es fan en la reducció de danys entre les que es destaca:

- **Programa comunitari d'intercanvi de xeringues (PIX):** Per reduir danys associats al consum de drogues aquest programa ha demostrat científicament la seva eficàcia, ja que disminueixen contagis, a més que permet una manera segura d'eliminar xeringues usades. En aquest programa hi ha participat el 2011 alguns centres d'atenció primària (4), el CHV, la Fundació Centre Mèdic Psicopedagògic d'Osona a través del Centre de dia d'atenció a les Drogodependències d'Osona (CADO) i algunes farmàcies.
- **Programa de manteniment en metadona:** Hi participa principalment la Fundació Centre Mèdic Psicopedagògic d'Osona a través del CADO i el CHV.
- **Facilitació de l'accés a l'assistència sanitària d'usuaris de drogues en situació administrativa irregular i en risc d'exclusió:** hi participen fonamentalment el CADO, el CHV i alguna ABS (3).
- **Prevenció de la sobredosis d'opiàcis:** a Osona s'hi ha participat des del CHV i també del CADO. Des del CHV s'ha fet formació per l'ús de naloxona a consumidors d'opiàcis i familiars i amics. S'estableixen uns criteris de prioritització per a consumidors de drogues. Es forma principalment persones que poden ser testimonis de sobredosis. Als consumidors o familiars formats se'ls lliura un carnet identificatiu d'agent de salut en sobredosi amb una validesa limitada. Cada usuari inclòs en el programa disposa de material bàsic. Des del CADO a nivell d'activitats de formació s'ha continuat desenvolupant tallers de salut monogràfics que donen continuïtat al curs de prevenció en sobredosis de l'any passat. D'aquestes activitats se n'han beneficiat 16 persones.

En el següent gràfic s'indica el nombre d'ABS que han participat aquest 2011 en temàtiques relacionades amb drogodependències i salut mental.

Gràfic. Drogodependències i salut mental ABS 2011

A nivell del centre de dia del CADO a Osona es porten a terme tres programes diferenciats com a part del procés de rehabilitació i reinserció de persones amb problemes de drogodependències, segons el moment de consum de l'usuari:

- **Programa de reducció de danys de baixa exigència:** persones amb consum actiu, estadi de motivació per l'abstinència precontemplatiu. Solen ser usuaris amb alt risc d'exclusió social i problemes de salut. Es treballa educació per la salut, motivació per vinculació a la xarxa assistencial i es cobreix amb el programa de serveis del Centre les necessitats bàsiques d'higiene i autocura.
- **Programa de reducció de danys d'alta exigència:** programa de suport a l'abstinència per persones que estan en un moment que es plantegen abandó del consum actiu. Entre altres objectius es planteja la promoció d'hàbits saludables.
- **Programa de reinserció:** per persones amb abstinència consolidada i amb procés d'inserció comunitària.

Tots els usuaris del CADO, que aquest any 2011 ha atès un total de 79 persones, es beneficien dels programes de salut de l'Agència de Salut Pública: vacunacions, cribatges de malalties, PIX, consells educatius sanitaris, dispensació de preservatius, curs de sobredosi i supervisió programa manteniment de metadona). A més, el CADO a nivell d'activitat interna pels usuaris fa sessions setmanals d'educació sanitària temes diversos (42 sessions any amb una mitjana de 6 usuaris).

Des de l'àmbit municipal es duen a terme múltiples actuacions relacionades amb drogodependències. Existeixen diferents programes de prevenció i control de drogues a diferents municipis :

- **Programa de prevenció del risc de consum de drogues a Roda de Ter,** dins aquest programa aquest any s'han dut a terme tallers de prevenció a l'institut sobre addiccions i habilitats socials. S'ha fet l'exposició "Febre de Divendres nit", s'han promocionat activitats esportives i d'oci alternatiu i una xerrada-col·loqui **Enganxa't a l'esport** a càrrec de la Fundació Barça.
- **Programa de prevenció del consum de drogues a Torelló:** durant aquest any han fet tallers de prevenció de drogues als centres d'educació secundària. Disposen d'un circuit de detecció i intervenció del consum de drogues als centres educatius, participen amb el programa PASA i es coordinen amb el programa DRAC.
- **Pla de Prevenció de Drogodependències ATERRA de Manlleu:** durant aquest any 2011 s'ha aprovat el Pla Aterra 2011-2015. Per tal de complementar el Pla Aterra es va iniciar el projecte d'elaborar l'estudi de consum de drogues i riscos associats en població escolaritzada de 14 a 18 anys del municipi de Manlleu, amb el suport tècnic del programa DRAC. Aquest projecte en part es durà a terme durant el 2012. Es participa en el **programa PASA** (Programa Alternatiu a la Sanció Administrativa per tinença i consum d'estupefaents per part de menors d'edat).

Les actuacions realitzades en el marc d'aquest pla durant el 2011 estan relacionades d'una banda amb la prevenció del tabaquisme i d'altra banda amb la prevenció del consum d'alcohol i altres drogues.

Per la prevenció del tabaquisme durant el **dia mundial sense tabac** (31-05-11) amb el suport del CAP de Manlleu s'ha dut a terme una **activitat d'assessorament en com deixar de fumar** a la plaça a les persones que ho van desitjar.

Per la prevenció del tabaquisme també s'han dut a terme 10 **tallers** de prevenció del consum de tabac teatralitzat a alumnes d'ESO dels centres Educatius de Manlleu.

A més relacionat amb el tabac s'han lliurat plaques MANLLEU SENSE FUM en espais on s'ha valorat interessant situar-ne. I amb l'objectiu de promoure els espais lliures de fum s'ha instal·lat algun cendrer de peu.

En quan a la prevenció del consum d'alcohol i altres drogues s'han realitzat diversos **tallers**:

- 7 tallers de prevenció del consum d'alcohol en els centres d'educació secundària de Manlleu.
- 2 tallers de prevenció inespecífica a primària on es treballen les habilitats socials (aquest taller s'emmarca en el programa DRAC d'atenció i prevenció del consum de drogues)
- 1 taller de prevenció del consum de drogues al Mòdul de serveis personalitzats a la comunitat .
- 1 taller de prevenció del consum de drogues a la Unitat d'Escolarització compartida (UEC).

- 2 tallers ANEM DE FESTA a batxillerat.

S'ha fet una **obra de teatre** NO EM RATLLIS

També s'ha fet **xerrada** dirigida a pares i mares subvencionada per DIBA sobre l'enfortiment del rol parental per la prevenció del consum de drogues.

S'ha fet una **intervenció preventiva del consum de drogues en l'àmbit de la Festa Jove** de la Festa Major de Malleu, on l'entitat Energy Control, en el marc d'un programa que té el suport de la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut, intervé en la festa amb l'objectiu d'informar als joves sobre els riscos associats al consum de drogues. També es pretén millorar la organització de la festa.

- **Programa per prevenció de les drogues a Tona**, coordinat amb el Consell Comarcal, Ensenyament, Policia Local, Salut i Serveis Socials de Primària.
- **Tallers de tabac, alcohol i drogues:** diferents municipis d'Osona concretament 6 han rebut suport de la Diputació de Barcelona per fer tallers amb aquesta temàtica. En la següent taula hi ha una relació de tallers relacionats que s'han fet el 2011.

Taula tallers tabac i alcohol amb suport de Diputació de Barcelona en l'àmbit municipal 2011

Tallers tabac i alcohol	Nombre de tallers	Ajuntaments
Prevenció de consum de tabac per a 6è de primària i primer cicle d'ESO.	4	2
Prevenció de consum d'alcohol per a primer cicle d'ESO.	5	2
Prevenció de consum d'alcohol per a pares i mares d'adolescents.	2	2
Total tallers	11	

Des de l'àmbit comarcal tenim:

- El **Programa DRAC**: aquest és el programa de prevenció en el consum de drogues del Consell Comarcal d'Osona. Treballa conjuntament amb els municipis de la comarca donant suport i assessorament en la realització de programes municipals de prevenció en el consum de drogues. El programa posa a disposició de la població un servei per atendre qualsevol dubte o qüestió relacionada amb el consum de drogues. Durant el 2011 S'ha fet en el marc d'aquest programa:
 - o la Jornada de formació DRAC: Eines metodològiques per a la detecció i intervenció precoç.
 - o S'ha fet difusió del treball fet en dues jornades (Vic i Viena).
 - o S'ha fet difusió del servei d'assessorament repartint material a tota la comarca.
 - o S'ha fet difusió de material preventiu (preservatius, guies, manuals, pòsters, flyers)
 - o S'han fet missatges preventius via bluetooth
 - o S'han fet tallers a escoles, instituts i medi obert: tallers de prevenció en consum d'alcohol(3), tallers d'habilitats socials (4), tallers prevenció consum alcohol i cànnabis(4) i taller prevenció consum de drogues (1) amb un nombre total de destinataris de 229 adolescents i joves.
 - o S'ha participat amb una taula rodona dins la campanya "Informa't, pensa, actua" del Voltreganès. Destinataris majoria pares i mares unes 70 persones.
 - o S'ha fet formació a pares i mares amb 1 taller "Parlem de drogues" (18 pares/mares).
 - o S'ha atès diferents consultes i assessoraments algunes a través de l'Oficina jove.
 - o S'han fet 2 intervencions en Oci Nocturn o medi obert a través del stand d'informació d'Energy Control amb presència de tècnics del DRAC .
 - o S'ha assessorat a altres tècnics de la comarca.

En el marc del programa DRAC, el Consell Comarcal d'Osona i els ajuntaments de Vic, Manlleu, Torelló i Tona el 2010 van signar el protocol **PASA (Projecte Alternativa a la Sanció Administrativa per consum o tinença de drogues a joves menors d'edat)**. Els objectius que persegueix el projecte PASA són: donar una resposta educativa al menor i a la família com alternativa a l'aplicació de les sancions econòmiques,

aconseguir que els menors assumeixin i es responsabilitzin de les seves accions, reconeixent els fets comesos i acceptant la realització d'una tasca reparadora i/o reeducadora i treballar conjuntament amb el menor el fenomen del consum i els riscos associats a aquest. El total d'intervencions fetes a tota la comarca durant el 2011 en el PASA ha estat de 27 casos. Hi ha hagut 3 casos de menors reincidents (sancionats amb més d'una ocasió).

- **L'observatori sobre drogues d'Osona:** és un projecte d'abast comarcal que sorgeix com iniciativa de la Comissió de Salut Pública d'Osona on hi participen diferents agents de salut del territori. Es lidera des del Consell Comarcal. En l'observatori hi participen diferents professionals de la comarca lligats a diferents àmbits d'actuació. El 2011 hi ha hagut la posada en marxa de la Comissió Tècnica i la prova pilot de la recollida de dades comarcal.

➤ Salut mental

En el marc de la prevenció i promoció en salut mental es realitzen diferents actuacions:

- **Prevenció de la depressió a l'atenció primària de salut:** Aquest programa del departament de salut té per objectiu prevenir la depressió major en pacients que van al metge de capçalera amb situació de risc de patir-la a través de la millora de les competències d'aquests professionals en l'abordatge d'aquest risc. A Osona el 2011 hi ha 6 ABS que han fet actuacions relacionades amb la prevenció de la depressió.

A Osona en el marc de la salut mental es desenvolupen també:

- **El programa de prevenció del suïcidi:** En aquest programa a més d'aplicar protocols d'intervenció clínica en els malats atesos a salut mental per temptatives de suïcidi, també es fan sessions formatives i de sensibilització a professionals que poden estar en contacte amb persones de risc de depressió i de suïcidi. La formació es focalitza en els factors de risc, les senyals d'alarma i les estratègies d'actuació davant d'una situació de crisi.

L'any 2011 s'ha fet formació a l'ABS de Roda de Ter i a la Xarxa de Convivència ciutadana de l'ajuntament de Vic. A més, s'han desenvolupat projectes de recerca sobre els factors de risc del suïcidi en persones amb depressió.

En aquest programa hi participa molt directament el CHV.

- **Diverses actuacions comunitàries relacionades amb salut mental:** la Fundació Centre Mèdic Psicopedagògic d'Osona a través del Servei de Rehabilitació Comunitària de Salut Mental (SRC) d'Osona participa en diferents actuacions:
 - o Actuacions de sensibilització de la comunitat sobre la salut mental i destigmatització de la mateixa.
 - o Sessions psicoeducatives als usuaris del recurs sobre la gestió de la malaltia mental (2011-25 beneficiats).
 - o Dins el programa d'atenció a les famílies: realitza sessions psicoeducatives multifamiliars i unifamiliars per famílies de persones amb malaltia mental (2011-17 famílies beneficiades).
 - o Sessions formatives motivacionals en relació a l'adquisició d'hàbits i estils de vida saludable (2011- 32 sessions- mitjana de 6 usuaris per sessió).
 - o Activitats relacionades amb el Dia mundial de la Salut Mental, aquestes activitats s'organitzen juntament amb l'Associació de Familiars de Malalts Mentals d'Osona, el CHV i la Universitat de Vic. En els actes es pretén sensibilitzar a la comunitat, augmentar la consciència social, canviar actituds i desestigmatitzar els problemes de salut mental. L'any 2011 es van realitzar diferents actes durant el mes d'octubre i es va comptar amb l'exposició de llibres relacionats amb salut mental a les diferents biblioteques de la comarca. Les activitats es van incloure dins la programació pròpia d'altres entitats comarcals. Activitats fetes van ser: 1 obra de teatre, 3 conferències, 1 llargmetratge documental, 1 taula rodona sobre estudis de salut mental a Osona, 1 trobada de clubs de lectura i l'hora del compte durant l'octubre a les biblioteques. També hi van haver diferents accions de divulgació.

- A nivell municipal trobem també algunes actuacions com el **projecte socioeducatiu per a malalts mentals** que hi ha a Torelló.

2.7. Prevençió de lesions i accidents

Principals agents implicats: Atenció primària, Agència de Salut Pública de Catalunya, municipis i Diputació de Barcelona.

Les actuacions que es realitzen en aquest marc són **consells per a la prevençió d'accidents** que poden ser de seguretat viària, en la pràctica de l'esport, revetlla, en infant, en adolescents i persones grans. Es disposa de material de suport.

Les actuacions que s'han fet al 2011:

- Algunes ABS han fet actuacions d'educació sanitària i han donat **consells des de les consultes**.
- A Tona s'ha fet **educació viària a les escoles** per part de la policia local.
- A Manlleu es va fer **educació en situacions d'emergència** (curs d'actuació en cas d'emergències per nois i noies a la UEC de Manlleu).
- Als diferents centres de treball (municipals, sanitaris...) es fa **prevençió de riscos laborals**.
- S'han realitzat **tallers** des de l'àmbit municipal amb el suport de la Diputació de Barcelona relacionats amb accidents i lesions

Taula tallers relacionats amb possibles lesions i accidents amb al suport de Diputació de Barcelona en l'àmbit municipal

Tallers	Nombre de tallers	Ajuntaments
Higiene postural en nens	6	3
Tallers de seguretat vial en adolescents	2	1
Primers auxilis en adolescents	9	3
Ús i abús de medicaments en gent gran	3	3
Total tallers	20	

2.8. Prevençió i promoció de la salut laboral

Agents implicats: des de tots els centres laborals.

Als diferents centres de treball (municipals, sanitaris...) es fa **prevençió de riscos laborals**.

En alguns centres laborals a més es tenen implantats programes per promocionar la salut als treballadors com la **promoció de l'ús de les escales** (veure apartat activitat física i alimentació).

2.9. Promoció de la salut bucodental

Principals agents implicats: Atenció primària, Agència de Salut Pública de Catalunya, municipis i Departament d'Ensenyament.

Les actuacions que es fan van encaminades a promocionar la salut bucodental, la prevençió i control de malalties bucodentals i la promoció dels glopejos de fluor.

- **Programa de prevençió de la càries infantil:** l'objectiu d'aquest programa de l'Agència de Salut Pública és la prevençió de la càries dental mitjançant el glopeig de solució fluorada en l'àmbit de l'escola i raspallada dental. Durant les actuacions preventives, a més hi ha l'oportunitat de dur a terme activitats de promoció de la salut i hàbits d'higiene. El programa està dirigit a tots els alumnes de 1r a 4rt de primària. En aquest programa hi han participat alguns ajuntaments i centres escolars d'Osona concretament durant el curs 2010-2011 hi varen participar 36 escoles i 4330 alumnes.

- Hi ha altres programes on també es fan activitats preventives i de promoció de la salut bucodental com: **programa “infància amb salut”** i el **programa de salut escolar** (veure informació a la part de salut maternoinfantil).

2.10. Prevenció de malalties cròniques

Principals agents implicats: CatSalut, ABS, CHV, Agència de Salut Pública de Catalunya, SISO, municipis, Consorci del Lluçanès, Diputació de Barcelona.

En l'apartat d'envelliment saludable s'inclouen diferents actuacions que es realitzen a Osona per promocionar la salut de la gent gran i en conseqüència prevenir algunes malalties cròniques: **Programa viure més i millor, Programa PAFES, Projecte XED, Programa de dinamització de la gent gran i promoció de l'envelliment saludable i diverses activitats** (veure apartat envelliment saludable).

Pel que fa a la prevenció de malalties cròniques cal dir que s'hi participa molt activament des d'atenció primària. Totes les ABS fan **educació sanitària i donen consells des de les consultes** per prevenir-les. A més d'activitats individuals es realitzen activitats grupals a pacients crònics per tal de millorar el control de la seva malaltia, normalment, se'n fan per malalts diabètics, asmàtics, hipertensos i persones amb alt risc cardiovascular. També es fan tallers de dietes adreçades a grups de risc.

Algunes ABS, a més, tenen implantat el **programa pacient expert**: programa comunitari que dona suport a les persones que pateixen una malaltia crònica facilitant-los coneixements i suport per manejar dia a dia la seva malaltia. Aquest programa permet millorar la comprensió de la malaltia mitjançant l'intercanvi de coneixements del pacient expert amb la resta de pacients per promoure canvi d'hàbits que millorin la qualitat de vida.

En el marc de l'atenció especialitzada, des del CHV, també es fa **educació individual i grupal** de coneixements i activitats preventives de diabetis mellitus 1, diabetis mellitus 2. Abordatge de factors de risc. Alimentació saludable i suport per deixar de fumar. Algunes activitats es fan conjuntament amb educadores de l'Institut Català de la Salut (ICS).

El CHV amb la col·laboració d'Osona Contra el Càncer, l'ICS també disposa d'una **estratègia de detecció precoç i prevenció del càncer de cèrvix a Osona**.

Des del **Portal de Salut ALLORO**, promogut pel SISO, també es fa prevenció de malalties cròniques. En aquest portal hi ha un apartat **Aprèn a cuidar-te** on es donen consells per l'autocura de les principals malalties cròniques: càncer hipertensió, diabetis, hipercolesterolèmia, MPOC, malalties cròniques osteomusculars, salut mental.

2.11. Prevenció mitjançant vacunació de malalties transmissibles

Principals agents implicats: CatSalut, ABS, CHV, SISO, Agència de Salut Pública de Catalunya, Fundació Centre mèdic Psicopedagògic d'Osona (CADO) i municipis.

Les principals actuacions que es realitzen són:

- **El seguiment del calendari de vacunacions sistemàtiques en infants.**
- **Les vacunacions d'adults**
- **Les vacunacions a col·lectius de risc.**

Normalment aquestes actuacions es realitzen des de les consultes ja sigui a pediatria o a la consulta de l'adult segons s'escaigui.

A les ABS en el marc del **programa “infància amb salut”** es fa seguiment del calendari de vacunacions de nens. En el marc del **programa de salut escolar** s'administren vacunes als alumnes de centres escolars, concretament, les previstes en el calendari de vacunacions sistemàtiques a partir dels 11 anys, quan no han

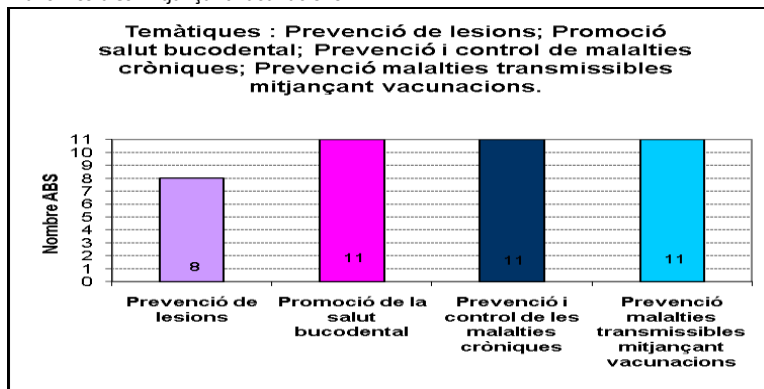
estat administrades abans pels seus sanitaris respectius. (veure explicació de programes a salut maternoinfantil).

Per prevenir les malalties transmissibles també es fan **campanyes de vacunació**: Aquest any s'ha fet campanya de vacunació antigripal en col·lectius de risc. La campanya s'ha fet durant la consulta, però, en ocasions, s'ha fet cerca activa per carta o trucada telefònica.

Des del Centre de dia d'Atenció a les Drogodependències d'Osona també s'han realitzat vacunacions en grups de risc. Al CHV també s'han fet vacunació sistemàtica dels adults en el col·lectiu de treballadors de la salut i vacunació específica dels treballadors de la salut de risc.

Des del **Portal de Salut ALLORO**, promogut pel SISO, durant el segon trimestre del 2011 es van introduir aplicacions relacionades amb les vacunacions.

Gràfic. 2011. Prevenció lesions. Promoció salut bucodental.
 Prevenció i control malalties cròniques. Prevenció malalties
 Transmissibles mitjançant vacunacions.

2.12. Prevenció d'infeccions de transmissió sexual

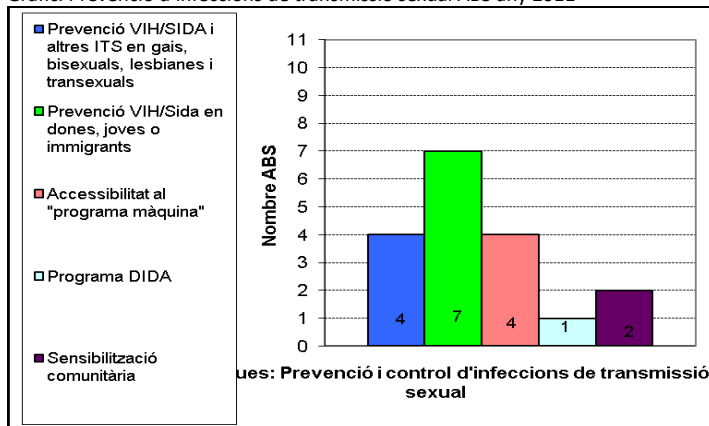
Principals agents implicats: CatSalut, ABS, CHV, SISO, Agència de Salut Pública de Catalunya, municipis, Consell Comarcal i Diputació de Barcelona.

Les principals activitats que es fan són relacionades amb la:

- **Prevenció del VIH/SIDA i altres ITS en gais, bisexuals, lesbianes i transsexuals**
- **Prevenció del VIH/SIDA en dones, joves o immigrants.**
- Accessibilitat al "**Programa màquina**": amb aquest programa es pretén millorar l'accessibilitat al preservatiu de la població jove, abaratir el cost i ampliar els punts de dispensació del preservatiu.
- Subministrament de llet infantil als nadons de mares seropositives "**Programa DIDA**"
- **Sensibilització comunitària**: existeix diferent material de sensibilització per fer intervencions de prevenció

En el següent gràfic hi ha el nombre d'ABS que han participat en aquestes activitats. En general la prevenció s'ha fet des de les consultes.

Gràfic. Prevenció d'infeccions de transmissió sexual ABS any 2011

El **CHV** disposa d'una unitat de VIH i ITS on, durant tot l'any, a part de l'atenció pròpia als pacients, es realitza una tasca informativa i de detecció precoç del VIH i/o ITS en col·lectius com immigrants, gais, prostitutes, usuaris de drogues via parenteral i població en general que ho sol·licita. També es dona informació a joves que ho demanen per interès personal o grupal.

Des del SISO s'ha fet sensibilització comunitària relacionada amb la prevenció d'infeccions de transmissió sexual.

Des de l'àmbit local (municipis, Consell Comarcal i Diputació de Barcelona) durant el 2011 s'han realitzat :

- **Tallers** destinats a joves on es tracten el tema de la sexualitat i els seus riscos.
 - o En l'àmbit de l' **educació sexual i afectivitat** a Manlleu es van realitzar 8 tallers d'educació sexual, emocions i mites dirigits a alumnes de la UEC, ESO.
 - o 11 municipis d'Osona han rebut suport de la Diputació de Barcelona per fer tallers amb aquesta temàtica. En la següent taula hi ha una relació de tallers relacionats que s'han fet el 2011.

Taula tallers sexualitat i riscos amb suport de Diputació de Barcelona en l'àmbit municipal 2011

Tallers relacionats sexualitat /riscos	Nombre de tallers	Ajuntaments
Sexualitat i afectivitat per a primer cicle d'ESO.	5	2
Sexualitat i riscos derivats per a segon cicle d'ESO	8	4
Llibertat i límits en la convivència amb adolescents.	5	5
Conflictes i problemes amb l'adolescent.	4	4
Com parlar de sexualitat amb adolescents.	2	2
Total tallers	24	

- **Projecte "The Condoms" i dia mundial de la lluita contra la SIDA 2011**, en l'entorn d'aquest dia, el Servei Municipal de Salut i Vicjove, de l'Ajuntament de Vic, vam promoure un seguit d'accions per fomentar la pràctica del sexe segur, per prevenir les infeccions de transmissió sexual, i conscienciar al jovent de la ciutat l'ús del preservatiu per a combatre aquestes malalties, a més de reduir els embarassos no desitjats.

El projecte "The condoms" té els seus antecedents l'any 2009, amb l'objectiu de fer accessible els preservatius als joves a través dels locals d'oci nocturn a cost zero. Per tal de donar contingut al projecte i ampliar els objectius més enllà dels embarassos no desitjats i les ITS, al llarg del 2010 es va elaborar la guia "I LOVE SEX. Guia sobre l'amor i el sexe entre joves" que inclou continguts sobre la salut sexual, afectivitat i

les relacions de parella. Aquesta guia es va presentar en l'acte del dia mundial de la Sida l'any 2010 en un local d'oci nocturn. En el seu tercer any 2011 el projecte "The condoms" per tal de renovar-se i innovar, va aprofitar el dia mundial de la sida per fer una sèrie d'activitats. Les activitats realitzades han estat focalitzades a les possibilitats que ofereixen les xarxes socials i Internet (webs i facebook). I d'altra banda, anant a locals d'oci nocturn.

En el marc d'altres programes que hem anat parlant durant la memòria també es realitzen actuacions per prevenir les infeccions de transmissió sexual: **Programa salut i escola** on es tracten temes relacionats amb la sexualitat i riscos. Programa de **Tarda jove**. Programa de **prevenció selectiva en grups de risc** i en la **Guia d'activitats d'educació per la salut en medi educatiu**

2.13. Programes de lluita contra les desigualtats

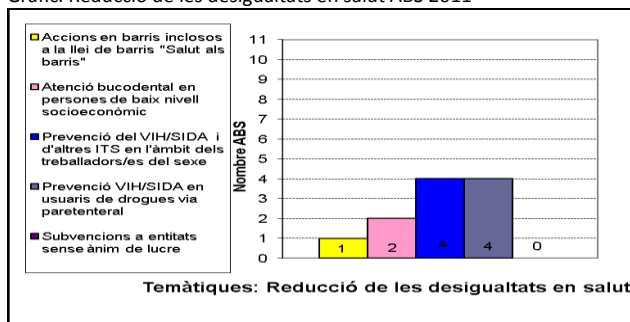
Principals agents implicats: CatSalut, ABS, CHV, SISO, Agència de Salut Pública de Catalunya, Fundació pel Suport Social Solidari, municipis, Consell Comarcal, Diputació de Barcelona.

Hi ha diferents accions que es realitzen per lluitar contra les desigualtats:

- **Accions en barris "inclosos en la llei de barris.**
- **Atenció bucodental a persones de baix nivell socioeconòmic.**
- **Prevenció del VIH/SIDA i altres ITS en l'àmbit dels treballadors/es del sexe.**
- **Prevenció de VIH/SIDA en usuaris de drogues via parenteral.**

En el gràfic següent s'observen el número d'ABS que aquest 2011 han participat en aquestes accions de lluita contra les desigualtats.

Gràfic. Reducció de les desigualtats en salut ABS 2011

Des del **CHV** s'intervé en la prevenció del VIH/SIDA i altres ITS en l'àmbit dels treballadors/es del sexe. I en la Prevenció de VIH/SIDA en usuaris de drogues via parenteral.

Des del **CADO** s'intervé en la Prevenció de VIH/SIDA en usuaris de drogues via parenteral

- **Projecte de prevenció de la SIDA i altres ITS en persones que exerceixen la prostitució a Osona**

Hi participen diferents agents de la comarca: Servei d'atenció primària d'Osona (ASSIR); ONG (Fundació pel suport Social Solidari); SISO; CatSalut; ajuntaments; Consell Comarcal, Diputació de Barcelona, Agència de Salut Pública de Catalunya i Institut Català de la Dona.

El projecte es va iniciar l'any 2008, any en el que es va fer una prospecció a Osona. Els resultats de la prospecció i els bons resultats obtinguts durant l'execució del projecte durant el 2009, van fer que es continués amb el projecte durant l'any 2010 i 2011.

El projecte permet establir els circuits assistencials necessaris per atendre de forma eficaç a aquestes persones, i en les visites als seus llocs de treball se'ls ha facilitat formació i material preventiu.

Els resultats inclosos en la memòria del 2011 són:

Intervenció en pisos i clubs amb lliurament de material preventiu i formatiu	33 pisos i 2 clubs
Total de treballadors/es sexe amb els que s'ha contactat	172
Targetes sanitàries tramitades	30
Programació de visites a l'ASSIR	142 cites (78 visites)

2.14. Altres temàtiques de salut

➤ **Violència de gènere i maltractaments**

Per detectar precoçment dones víctimes de violència de gènere des del Departament de Salut s'ha elaborat un protocol per l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la salut a Catalunya.

El CHV d'Osona disposa d'un **protocol** elaborat pel propi centre per a la detecció, consell i actuació en casos de dones afectades per la violència de gènere.

Alguns municipis disposen de **Protocols de coordinació per a l'atenció a les persones víctimes de maltractaments i/o agressions sexuals**.

2.15. Estratègies globals pròpies de la comarca d'Osona

- **Campanya Consell Salut ALLORO**

Aquesta campanya és organitzada per la Comissió de Prevenció del SISO amb el suport i la col·laboració de l'Agència de Salut Pública de Catalunya a Osona.

A més, en la campanya hi participen els Ajuntaments, el Consell Comarcal, les oficines de farmàcia i la Universitat de Vic. Durant el 2011 el portal de salut ALLORO ha comptat amb el suport d'espònsors de la indústria alimentària de la Comarca: PAVIC, Embotits Espina, Pascual, Bon Preu, Casa Tarradellas i Le Porc Gourmet. També ha comptat amb el suport d'Osona contra el càncer.

L'objectiu de la campanya és responsabilitzar el ciutadà de la seva salut, donant eines per tal que la població d'Osona pugui adquirir els hàbits saludables necessaris per tenir una bona salut.

Els consells es vehiculitzen a través d'una família, en format il·lustració, on està representada tota la població segons edat i sexe a la qual es dirigeixen els consells. Cada consell està assessorat per un expert (agent de salut de les institucions sanitàries d'Osona).

La difusió de la campanya es realitza a través dels centres d'atenció primària, hospitals, centres sociosanitaris, centres salut mental, oficines de farmàcia, centres educatius de secundària, mitjans de comunicació comarcals (premsa escrita i digital, ràdio i televisió i actualment a través del seu portal).

Durant l'**any 2011** el primer trimestre es va fer el llançament del nou portal Alloro! La Salut a Osona. Aquest portal té diferents aplicacions i informació amb contingut fix relacionats amb la promoció de la salut i prevenció. Gaudeix de la teva salut i aprèn a cuidar-te. El segon trimestre es van introduir altres aplicacions i una nova secció de la pàgina amb recursos. També, es va introduir informació relacionada amb Artabac i es van fer baners per fer difusió del nou portal. Al tercer trimestre es van fer entrades periòdiques al portal i a l'últim trimestre es va crear l'espai virtual de la infermera de salut i escola i l'accés directe a la carpeta personal de salut.

En el marc d'aquesta campanya també s'han fet díptics informatius sobre hipertensió, mal d'esquena i carpeta personal de salut.

El 2011 el portal ha tingut 8338 visites globals.